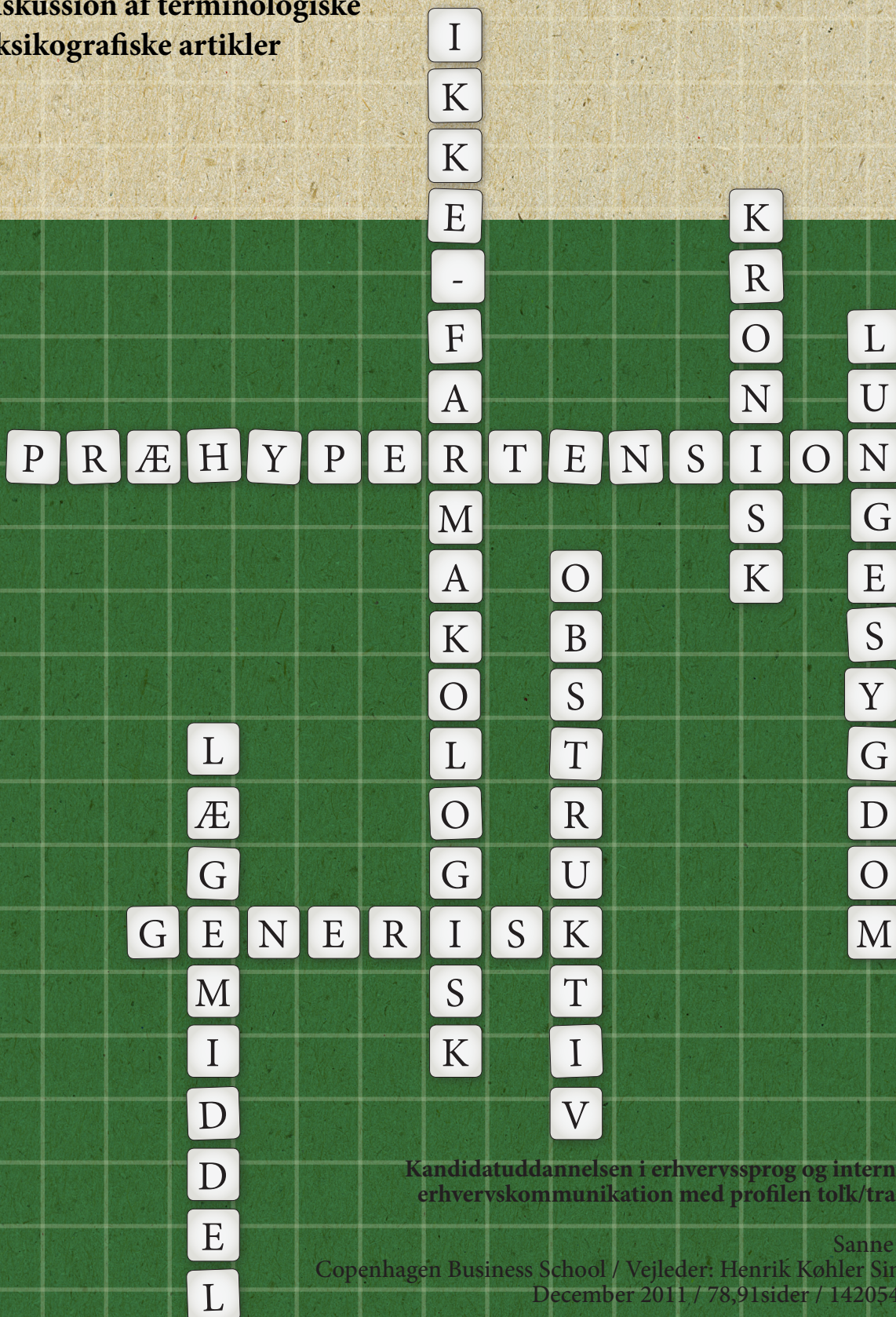

BEGREB ELLER ORD?

En diskussion af terminologiske
og leksikografiske artikler

Kandidatuddannelsen i erhvervssprog og international
erhvervskommunikation med profilen tolk/translator

Sanne Sander
Copenhagen Business School / Vejleder: Henrik Köhler Simonsen
December 2011 / 78,91sider / 142054 anslag

Abstract

Concept or Word?

A Discussion of Terminological and Lexicographical Articles

The Danish Association of the Pharmaceutical Industry (Lif) has decided to implement a Danish-English term base which is to assist all employees in the Association when they are working on LSP texts relating to the area of health science. On the basis of the term base, the aim in this thesis is to examine whether it is a mix of the theories within the areas of terminology and lexicography, including LSP lexicography that will constitute the most relevant and best support to the Lif employees when they are working on the above-mentioned texts.

The two theories of terminology and LSP lexicography cover a considerable part of the thesis focusing on terminological and lexicographical articles in particular. The theories have the same purpose; to work out and complete tools to support users working on LSP texts. However, the methods to achieve this purpose differentiate the two theories. Within terminology the main focus is on the concept and its definition, whereas the focus lies on the word and its different meanings within lexicography. Terminology is concerned with technical terms only and thus separates technical terms from common language words. This approach is also different from lexicography, which allows relevant common language words in LSP lexicographic lookup tools.

Lexicography as well as terminology draw up user profiles and in this thesis such profiles are used as a backdrop for analysing and establishing the Lif users' terminological and lexicographical needs. The result of the user needs analysis constitutes the basis for preparing and making 2x4 terminological and lexicographical articles in the field of *Medical Expressions and Diseases*. These articles are then analysed, discussed and weighed against the Lif users' needs, and against this background it is concluded that it is actually a mix of the two theories that is likely to constitute the most relevant and best support for the Lif employees when they are working on the above-mentioned texts. One of the more interesting and important findings is that as regards the Lif users it is the lexicographical semasiological approach which will benefit the users the most in comparison with the terminological onomasiological approach. When using the lexicographic method in this context, the article will handle more than just one concept in the event of polysemy or homonymy. This calls for a clear distinction in the article concerning which definition belongs to which concept, and furthermore also which equivalent belongs to which term.

Indholdsfortegnelse

1 INDLEDNING	5
1.1 Specialets relevans	5
1.2 Motivation	5
1.3 Formål og problemformulering	6
1.4 Afgrænsning	7
1.5 Metode	8
2 TEORI	11
2.1 Terminologisk teori	11
2.1.1 Terminologi – hvad er det?	11
2.1.1.1 Den moderne terminologi	12
2.1.2 Formål og brugerbehov	13
2.1.3 Terminografisk arbejde	14
2.1.4 Definitioner	17
2.1.4.1 Karakteristiske træk	18
2.1.4.2 Indholdsdefinitioner	18
2.1.4.3 Regler for udarbejdelse af definitioner	19
2.2 Leksikografisk teori	21
2.2.1 Leksikografi – hvad er det?	21
2.2.1.1 Ordtyper i leksikografiske ordbøger	21
2.2.1.2 Ordbogstyper	22
2.2.2 Genuint formål og funktioner	22
2.2.3 Brugerbehov og situationer	24
2.2.3.1 Kognitive situationer	24
2.2.3.2 Kommunikative situationer	25
2.2.3.3 Yderligere behov	27
2.2.4 Mikrostruktur	27
2.3 Opsamling	29
3 BRUGERGRUPPER	31
3.1 Brugergrupper inden for terminologien	31

Indholdsfortegnelse

3.2 Brugergrupper inden for fagleksikografien	32
3.3 Medarbejderne i Lif Koncernen	33
3.4 Brugertyper og situationer fra en terminologisk vinkel	35
3.4.1 Brugerbehov fra en terminologisk vinkel	36
3.5 Brugertyper og situationer fra en fagleksikografisk vinkel	40
3.5.1 Brugerbehov fra en fagleksikografisk vinkel	41
4 ARTIKELEKSEMPLER	45
4.1 Terminologisk artikel	45
4.1.1 Artikeleksempel 1: præhypertension	47
4.1.2 Artikeleksempel 2: kronisk obstruktiv lungesygdom	48
4.1.3 Artikeleksempel 3: ikke-farmakologisk	50
4.1.4 Artikeleksempel 4: generisk lægemiddel	51
4.2 Leksikografisk artikel	53
4.2.1 Artikeleksempel 1: præhypertension	55
4.2.2 Artikeleksempel 2: kronisk obstruktiv lungesygdom	57
4.2.3 Artikeleksempel 3: ikke-farmakologisk	59
4.2.4 Artikeleksempel 4: generisk lægemiddel	60
5 ANALYSE OG DISKUSSION AF ARTIKELEKSEMPLERNE	62
5.1 Terminologisk og leksikografisk artikeleksempel 1: præhypertension	62
5.1.1 Emne eller faglig markering?	62
5.1.1.1 <i>Anbefaling</i>	63
5.1.2 Udtryk eller lemma?	63
5.1.2.1 <i>Anbefaling</i>	64
5.1.3 Synonym	64
5.1.4 Definition og supplerende træk eller faglig forklaring?	64
5.1.4.1 <i>Anbefaling</i>	65
5.1.5 Henvvisninger	65
5.1.6 Kontekst eller sprogbrug?	66
5.1.6.1 <i>Anbefaling</i>	66
5.1.7 Ækvivalent	66
5.1.7.1 <i>Anbefaling</i>	67
5.1.8 Kildeoplysninger	67
5.1.8.1 <i>Anbefaling</i>	68
5.1.9 Korpussøgning samt netsøgning	68
5.1.9.1 <i>Anbefaling</i>	68
5.1.10 Yderligere oplysninger eller andre informationer om sprogbrug?	68
5.1.10.1 <i>Anbefaling</i>	69
5.1.11 Indlæsnings- og opdateringsdato	69
5.1.11.1 <i>Anbefaling</i>	69
5.2 Artikeleksempel 2: kronisk obstruktiv lungesygdom	70
5.2.1 Udtryk eller lemma?	70
5.2.1.1 <i>Anbefaling</i>	71
5.2.2 Synonym	71

Indholdsfortegnelse

5.2.2.1 <i>Anbefaling</i>	71
5.2.3 Definition og supplerende træk eller faglig forklaring?	72
5.2.3.1 <i>Anbefaling</i>	72
5.2.4 Henvisninger	73
5.2.5 Kontekst eller sprogbrug?	73
5.2.5.1 <i>Anbefaling</i>	73
5.2.6 Yderligere oplysninger eller andre informationer om sprogbrug?	73
5.2.6.1 <i>Anbefaling</i>	74
5.3 Artikeleksempel 3: ikke-farmakologisk	75
5.3.1 Udtryk eller lemma?	75
5.3.1.1 <i>Anbefaling</i>	75
5.3.2 Synonym	75
5.3.3 Definition og supplerende træk eller faglig forklaring?	76
5.3.4 Henvisninger	76
5.3.5 Kontekst eller sprogbrug?	76
5.3.4.1 <i>Anbefaling</i>	77
5.4 Artikeleksempel 4: generisk lægemiddel	78
5.4.1 Yderligere oplysninger eller andre informationer om sprogbrug?	78
6 KONKLUSION	79
7 PERSPEKTIVERING	82
LITTERATURLISTE	83

1 Indledning

1.1 Specialets relevans

I takt med virksomhedernes stigende mængde af kommunikationsopgaver stiger kravene til den daglige kommunikation. Jo mere der kommunikeres, des større er risikoen for misforståelser og fejl. Ydermere må virksomhederne have in mente, at "Dårlig anvendelse af sproget signalerer manglende effektivitet og professionalisme, fordi sproget er en afgørende faktor for omverdenens opfattelse af en virksomhed" (Madsen, 2003, s. 67).

I Lægemedelindustriforeningen (Lif) har man erkendt værdien og vigtigheden af at arbejde mere bevidst med concernsproget. Første skridt på vejen er at arbejde på implementering af en intern termbase, og det er i dette arbejde, specialet tager sit udgangspunkt. Min motivation og baggrunden for valget af dette specialeemne er inspireret af DANTERMcentret, terminologicentret ved Copenhagen Business School.

1.2 Motivation

I januar 2011 påbegyndte DANTERMcentret et flerårigt projekt om etablering af en national termbank for fagsprog. På deres hjemmeside skriver de bl.a., at et af aspekterne, som skal undersøges, er "muligheden for at kombinere den terminologiske tilgang (baseret på begrebet) og den leksikografiske tilgang (baseret på opslagsordet – som i en traditionel ordbog)" (DANTERMcentret, 2011). Netop dét at kunne kombinere to teoretiske vinkler finder jeg meget interessant, især fordi de to skoler har samme formål. Både leksikografi, i dette tilfælde fagleksikografi, og terminologi beskæftiger sig med udarbejdelsen af værktøjer til at lette arbejdet med fagsproglige tekster samt at videreformidle fagsproglig viden (Tarp, 1997). Dog skiller arbejdsmetoden og vinklen de to tilgange ad. I terminologi ligger fokus på begrebet, hvor definitioner med adskillende træk udgør ryggraden i arbejdet (Madsen, 2005, s. 8). I leksikografi ligger fokus på selve ordet, og alle de betydninger ordet kan have (Madsen, 2005, s. 8-9). Da jeg blev tilbudt at være en del af Lifs arbejde med implementering af deres interne termbase, så jeg her muligheden for at lave mit eget lille miniprojekt inspireret af DANTERMcentret. Med udspring heri arbejder jeg i dette speciale ud fra følgende:

1.3 Formål og problemformulering

Lif arbejder i øjeblikket på at implementere en termbase mellem dansk og engelsk til brug for alle medarbejdere i koncernen. Én af medarbejderne, som bl.a. arbejder med oversættelse, står for den løbende udvælgelse og indsamling af termer til basen. Termerne er fortrinsvis fagspecifikke inden for koncernens arbejdsområder som bl.a. inkluderer *Ministerier og samarbejdspartnere*, *Sundhedssektoren*, *Salg og markedsføring af lægemidler* mm. På nuværende tidspunkt ligger hele ordlisten som worddokument (Lif Koncernens register over fagudtryk dansk/engelsk, 2008), termkategorier er blevet udvalgt (Termer indenfor hovedkategorierne til brug for termbasen, 2011), og næste skridt i processen er at lægge dem ud på Lifs intranet.

Medarbejderen, som indsamler termerne, udvælger dem på baggrund af egne vurderinger og beslutter selv, hvilke oplysninger kollegaerne skal have. Der findes eksempelvis teksteksempler til nogle af termerne, men der er ingen information om ordklasse eller andre sproglige oplysninger. Termerne er hovedsagelig substantiver, men der forekommer også verber, adjektiver, proprier og et enkelt ordsprog. Ydermere figurerer der også fællessproglige ord på listen, jf. afsnit 2.2.1.1 for en definition. De fleste termer står i singularis, dog forekommer pluralisendelser også.

Specialet tager sit udgangspunkt i Lifs kommende termbase, hvor jeg via teorier om hhv. terminologi og leksikografi vil analysere samt diskutere udvalgte artikeleksempler udarbejdet på baggrund af terminologisk og leksikografisk teori. Hensigten er at finde den optimale mængde og type af data i forhold til Lif Koncernens medarbejders terminologiske/leksikografiske behov. Den optimale datamængde og type vil muligvis fremkomme ved at blande de to teoretiske skoler.

Spørgsmålet, som søges besvaret i dette speciale, lyder derfor således:

Vil en blanding af teorierne inden for fagleksikografi og terminologi give den mest relevante og optimale hjælp til Lif Koncernens medarbejdere, når de skal arbejde med fagsproglige tekster inden for det sundhedsvidenskabelige fagområde?

For at besvare problemformuleringen på bedste vis indgår følgende undersøgelser i specialet:

- Lif-medarbejdernes brugerprofil, situationer og behov set ud fra en terminologisk vinkel
- Lif-medarbejdernes brugerprofil, situationer og behov set ud fra en leksikografisk vinkel

1.4 Afgrænsning

Teorien består hovedsagelig af leksikografisk og terminologisk litteratur.

De leksikografiske forfattere, jeg primært beskæftiger mig med, er Henning Bergenholtz og Sven Tarp, som begge er ansat på Center for Leksikografi, et forskningscenter ved Aarhus Universitet, som er førende inden for området på internationalt plan (Center for Leksikografi, 2011).

Inden for leksikografisk teori, herunder fagleksikografi, er der forskellige områder, man kan fokusere på. I dette speciale beskæftiger jeg mig ikke med metaleksikografien, dvs. brugerforskning, ordbogskritiske undersøgelser og udvikling af nye teorier. Teorien anvendes dog som baggrund for den praktiske leksikografi, som jeg derimod vil beskæftige mig med, med særligt fokus på datapræsentation i forhold til brugerens behov. Da fokus ligger på datapræsentation, er kun mikrostrukturen relevant i dette speciale, og makrostrukturen udelades derfor. Meget leksikografisk teori er udarbejdet med henblik på papirbaserede ordbøger, men der er ingen tvivl om, at der ligger mange nye muligheder i de elektroniske ordbøger, som papirversionerne ikke har, jf. bl.a. Simonsen (2002). En del litteratur er dog stadig højst relevant og anvendes alligevel som teoretisk grundlag i dette speciale, for i forhold til teorien om ordbøgers leksikografiske funktioner, som er den grundlæggende teori bag opbygningen af en ordbog, jf. afsnit 2.2.2, er der ingen forskel på elektroniske ordbøger og trykte ordbøger. Det slår Bergenholtz og Tarp (2005) fast i tidsskriftet Hermes:

The general problems related to the categorization of user profiles, user situations and the specific problems that may pop up for a specific type of user in a specific type of user situation are the same for electronic and paper dictionaries.

(s. 8).

Den store forskel består i søgemuligheder, datatyper og datapræsentation (Bergenholtz og Tarp, 2005, s. 8), jf. også afsnit 2.2.4.

Inden for terminologi beskæftiger jeg mig med forfattere/organisationer, som repræsenterer Danmark, Norden, Europa og det internationale terminologiarbejde; Madsen (1999 samt 2005) er formand for terminologigruppen i Danmark og medlem af Nordterm, et samarbejde mellem nordiske organisationer, som bl.a. beskæftiger sig med terminologiarbejde. COTSOES, Conference of Translation Services of European Countries, repræsenterer Europa, mens Cabré (1999) repræsenterer det internationale terminologiarbejde i forbindelse

med sin bestyrelsespost i Infoterm, det internationale informationscenter for terminologi, og sine mange teoretiske bidrag til terminologien (John Benjamins Publishing Company, 2011).

Inden for den terminologiske teori går jeg uden om emner som termdannelse, tesaurusser og emneklassifikationer. Derimod koncentrerer jeg mig om den del af det terminologiske arbejde, som fokuserer på terminografisk arbejde, karakteristiske træk og definitioner. Begrebssystemer er en central del af terminologisk arbejde, men der udarbejdes ikke begrebssystemer i dette speciale, da disse ikke er relevante i forhold til Lif-medarbejdernes behov, og emneområdet simpelthen er for bredt, se også argumentationen i afsnit 3.4.1.

Den kendsgerning, at der allerede er indsamlet termer og ækvivalenter, gør, at jeg i dette speciale ikke vil komme ind på udvælgelse af tekster til termudtræk eller analyse heraf. Ud over 2x4 praktiske eksempler er specialet ikke praktisk orienteret, men sigter mod at diskutere løsninger i forhold til de teoretiske skoler i relation til Lif-Koncernens medarbejdere. Derfor tilføjes der ikke nye termer til basen. Ydermere har jeg valgt, at termbasen udelukkende skal yde assistance i forbindelse med skriftlige problemer, hvilket betyder at der ikke fokuseres på udtale.

Som Tarp (2006) argumenterer for, bør man ikke kalde "de leksikografiske produkter, som bygger på den moderne informationsteknologi" (Tarp, 2006, s. 142) for hverken opslagsværk eller ordbog, da de reelt set ikke er det (Tarp, 2006, 143). Men da dette speciale beskæftiger sig med hhv. leksikografisk og terminologisk teori og kun meget kort med de mange muligheder, der ligger i it-teknologien i forbindelse med datapræsentation, tillader jeg mig at gå udenom det foreslåede *leximat* (Tarp, 2006, s. 143) og fastholder *elektronisk ordbog*, nærmere betegnet *elektronisk fagordbog* eller *termbase*, uanset om denne bygges op efter terminologiske eller leksikografiske principper.

1.5 Metode

De to teoretiske skoler er en væsentlig del af dette speciale, hvorfor en gennemgang af de vigtigste elementer fra hver af disse vil få tildelt en del opmærksomhed i kapitel 2. Dernæst følger kapitel 3, som omhandler potentielle brugergrupper set fra hhv. en terminologisk og en leksikografisk vinkel, og hvilke terminologiske hhv. leksikografiske behov disse brugergrupper kan have. I kapitel 4 er der udarbejdet 2x4 artikeleksempler, og disse diskuteres i kapitel 5. Til sidst følger konklusionen i kapitel 6 samt perspektiveringen i kapitel 7.

Både leksikografi og terminologi undersøger deres potentielle brugergrupper, og ved hjælp af de respektive teorier analyseres og klarlægges brugernes behov. Behovene ligger til grund for udarbejdelsen af fire terminologiske artikler og samme antal leksikografiske artikler for termer i kategorien *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser*. Artiklernes form er inspireret af hhv. begrebs- og vidensbasen i-Term, udviklet af DANTERMcentret, og TeleLex, en onlineordbog udviklet til TDC, jf. Simonsen (2002), og begrundelserne herfor uddybes i kapitel 4. Med basis i terminologiske og leksikografiske teorier bliver artiklerne genstand for en analyse og diskussion med henblik på at finde den optimale mængde og type af data, når Lif-medarbejderne skal arbejde med fagsproglige tekster inden for det sundhedsvidenskabelige fagområde. Årsagen til, at det er artiklerne, der fokuseres på i analysen, er, at det er her de store forskelle mellem de to skoler kommer til udtryk, jf. afsnit 2.1.3.

Afsnit 3.3 om Lif Koncernens forskellige afdelinger og medarbejdernes uddannelsesmæssige baggrund er udarbejdet på baggrund af et oplæg fra den medarbejder, som er ansvarlig for termlisten, samt information hentet fra Lif Koncernens hjemmeside.

Empirien består dels af Lif Koncernens termliste og dels af de 2x4 artikeleksempler. Jeg har altså at gøre med kvalitative data, som pga. deres natur må analyseres og tolkes subjektivt, jf. Andersen (2008, s. 199). Fremgangsmåden er først deduktiv, siden induktiv, idet brugernes behov først klarlægges ud fra teorierne. Dernæst anvendes de klarlagte behov sammen med teorierne til udarbejdelse af artikeleksemplerne, som jeg via en analyse og diskussion anvender til at sige noget generelt om Lifs kommende termbase, dog kun for den udvalgte kategori.

Diskussionen af hver enkelt artikel forkortes des flere artikler, der diskuteres. Den første artikeldiskussion er således meget lang og den sidste meget kort, da argumenter og konklusioner ofte vil være gældende for de efterfølgende artikler. Diskussionen er udtømt med den sidste artikel, hvorfor jeg ikke mener, at der er behov for flere artikeleksempler end de 2x4. Selvom relevante almenord er velkomne i en leksikografisk fagordbog, jf. afsnit 2.2.1.1, er der ikke udarbejdet et artikeleksempel herpå, da et sådant ord ikke figurerer på Lif Koncernens termliste i den udvalgte kategori. De termer, som behandles i artiklerne, er repræsentative for hele ordlistens termer inden for kategorien *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser*, og derfor mener jeg også, at diskussionen og den deraf følgende konklusion er det. Da artikeleksemplerne er baseret på terminologisk og leksikografisk teori, mener jeg, at metoden og dens resultater alt i alt er troværdig.

Jeg har valgt at prioritere teoridel, analyse- og diskussion i overensstemmelse med det materiale, der har været til rådighed for mig, og derfor først for sent erkendt, at det måske kunne give opgaven yderligere værdi at have præsenteret og diskuteret mine anbefalinger med de potentielle brugere med henblik på at styrke disse og dermed opgavens endelige konklusion.

2 Teori

I det følgende vil jeg beskæftige mig med teorien, som ligger til grund for udarbejdelsen af de terminologiske og leksikografiske artikler, samt analyse og diskussion af disse. Teorien består af de vigtigste områder inden for hhv. terminologi og leksikografi og starter for hver skoles vedkommende med en introduktion til området, hvor det fastslås, hvad de to skoler helt præcist beskæftiger sig med.

2.1 Terminologisk teori

Inden for terminologisk teori kommer jeg ind på områder som brugernes formål med anvendelse af terminologi og hvilke behov, der knytter sig til de enkelte formål. Derefter fokuserer jeg på det terminografiske arbejde, dvs. opbygningen og indholdet af en terminologisk artikel, dernæst definitioner, herunder karakteristiske træk. Jeg vil dog starte med at definere terminologiarbejde.

2.1.1 Terminologi – hvad er det?

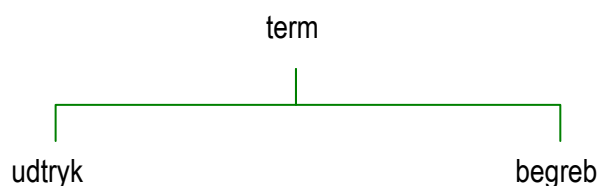
Terminologi beskæftiger sig, traditionelt set, med et områdes fagsprog og adskiller dermed termer fra almensproglige ord. Madsen (1999) identificerer termer som hjemmehørende i "faglig kommunikation, hører til et bestemt emne, og har en forholdsvis afgrænset betydning" (s. 13). En term kan være et flerordsudtryk og kan tilhøre flere emneområders terminologi. Eksempelvis kan der i en økonomisk tekst om et specifikt emne dels forekomme meget specifikke termer og dels termer af en mere generel karakter, som også findes inden for andre emner og fagområder (Madsen, 1999, s. 14).

Infoterm henviser til Rat für Deutschsprachige Terminologie for en definition af terminologiarbejde. Denne lyder: "(...) terminology work, i.e. storage, elucidation and accessibility of specialist vocabulary in terminology databases or specialist dictionaries" (2002). Her fremgår det, at produktet af terminologiarbejde er termbaser eller fagordbøger, men hvad terminologiarbejde egentlig består i, er ikke tydeligt. DANTERMcentret kalder termbaser for begrebsbaser, fordi man fokuserer på, at det er begrebsorienterede terminologidatabaser (DANTERMcentret, 2009a). Derudover nævner Madsen (1999), at "ved systematisk bearbejdning af et emneområdes terminologi på ét eller flere sprog, foretages der en indplacering af begreber i begrebssystemer (...)" (s.10). Faktisk er begrebssystemet helt centralt i terminologisk arbejde, da "begrebssystemer er et af

terminologens vigtigste redskaber til at skaffe et overblik over et emneområdes begreber og disses indbyrdes relationer" (Madsen, 1999, s. 50).

Nordterm definerer terminologiarbejde som "systematisk indsamling, bearbejdning og præsentation af begreber og fagudtryk inden for et afgrænset fagområde" (Nordterm, 2006a). Ifølge Nordterms begrebssystem over terminologiarbejde, består terminologiarbejde af: termharmonisering, begrebsharmonisering, excerpering, begrebsanalyse og terminografi (Nordterm, 2006b). Sidstnævnte, terminografi, er den "del af terminologiarbejde som består i at registrere og præsentere terminologiske data" (Nordterm, 2006), og det er netop denne del af terminologiarbejdet, der fokuseres på i specialet, som anført i afsnit 1.4.

Inden for terminologi taler man om *begreber* og *fagudtryk*. Forklaringen er, at de to ord repræsenterer hver sin del af det overordnede tegn *term*. Fagudtrykket er den skrevne repræsentation af termen, og begrebet er selve indholdet af termen. Madsen (1999, s. 16) illustrerer det således:

Efter den schweiziske sprogvidenskabsmand Ferdinand de Saussure, har man opfattelsen, at begrebet er dét, som betegner tingen helt præcist, hvorimod fagudtrykket "bare" er en benævnelse af tingen uden lighed med tingen selv. Om der står blodprop eller porpdolb kan på sin vis være lige meget – bare man er enige om, at den skrevne repræsentation betyder "hel eller delvis tilstopning af et blodkar" (Gyldendal, 2010). Det er netop begrebet, man fokuserer på først, for dernæst at knytte udtryk til begrebet – dvs. det er en onomasiologisk proces. Begrebet eksisterer så at sige inden den skrevne repræsentation. Det skal dog nævnes, at ordet *term* ofte anvendes med betydningen *udtryk* i dagligsproget og også i enkelte kilder, som citeres i dette speciale. Men for at holde fokus på hvad en term er, bruges *term* som det overordnede tegn i dette speciale.

2.1.1.1 Den moderne terminologi

Østrigeren og ingeniøren Eugen Wüster (1898-1977) anses som den moderne terminologis grundlægger (Cabré, 1999, s.2). Hans indgangsvinkel til terminologiarbejde var en fokusering på standardisering (Cabré, 1999, s. 13), men selvom det er hans principper og metoder, der ligger til grund for mange teoretiske tekster og moderne praksis, identificerer Cabré (1999, s. 12) to andre retninger inden for terminologiarbejde, der har

henholdsvis oversættelse og sprogplanlægning som indgangsvinkel. Som Cabré (1999) netop pointerer, opstår og udvikles terminologiarbejde forskelligt alt efter behov:

Interest in terminology, however, does not arise uniformly nor does it take the same shape in all places. Since interest develops because of a variety of causes and with a variety of goals, depending on circumstances and context, terminological activities are organized differently in each country

(s. 15).

Ifølge Cabré (1999) er det dog Wüsters tilgang, som ligger til grund for bl.a. den nordiske tilgang til terminologiarbejde (s.13), hvilket taler for, at man i Danmark skulle sigte mod standardisering, dvs. normativt terminologiarbejde. Dette nævner Madsen (1999) dog ikke noget om, men taler i stedet om, at man må vælge, om ens arbejde skal være deskriptivt eller normativt (s. 97). Under den deskriptive metode vil man medtage alle relevante synonyme udtryk til et begreb. Fordelen herved er, at brugeren af basen altid vil kunne finde ind til en term, uanset hvilket udtryk termen har. Under den normative metode sigter man derimod mod standardisering og medtager højst ét synonym. Fordelen her er, at den faglige kommunikation lettes, når alle anvender de samme termer. Ulempen er, at man netop kun finder de standardiserede termer i basen.

2.1.2 Formål og brugerbehov

Der er tre brugertyper inden for terminologien. Disse uddybes nærmere i afsnit 3.1. Nedenfor fokuseres der på de forskellige brugertypers formål med anvendelse af terminologi, og de behov, der knytter sig til brugertyperne.

Fageksperters primære formål med anvendelse af terminologi er vidensudveksling med udenlandske kollegaer, og denne udveksling sker både via reception og produktion (Madsen, 1999, s. 120). Man må forvente, at denne gruppe kender deres fag og derfor ikke vil have brug for at anvende definitioner af begreber i et større omfang (Madsen, 1999, s. 119). Derimod vil denne gruppe kunne bruge oversættelser af fagudtryk. Madsen (1999) nævner dog, at fageksperters kan have brug for begrebsdefinitioner, "hvis der er tale om virksomheds- eller branchespecifik terminologi" (s. 120). Men en fagekspert behøver altså ikke så mange oplysninger om begrebet som en ikke-ekspert. Fageksperten "har i mange tilfælde kun behov for nærmeste overbegreb og de træk, som adskiller det pågældende begreb fra sideordnede begreber" (Madsen, 1999, s. 90).

Oversætternes primære formål med anvendelse af terminologi er oversættelse (Madsen, 1999, s. 120), men det kan også være at anvende en termbase i en kvalitetssikringsproces eller til skrivning af en tekst.

Oversættelse handler bl.a. om anvendelse af korrekte termer, og det gør produktion af tekst bl.a. også. Derfor er det både indholdet og oversættelserne af termerne, som er vigtig for oversætterne. Madsen (1999) skriver, at det generelt gælder, "at definitioner, der udarbejdes specielt med henblik på sprogmedarbejdere, skal indeholde færre specifikke oplysninger" (Madsen, 1999, s. 89), men til gengæld flere generelle eller supplerende oplysninger (s. 90).

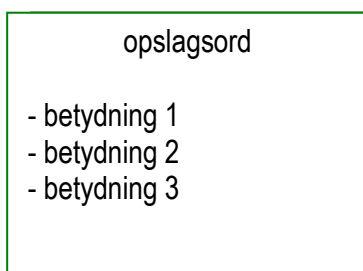
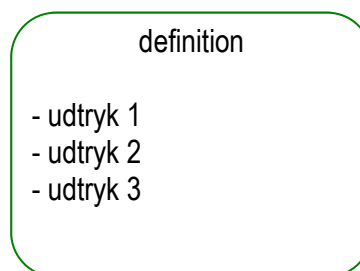
Lægfolks formål med anvendelse af terminologi er videnstilegnelse. Her handler det om, at "uddanne sig" inden for et givet fagområde (Madsen, 1999, s. 120), og på baggrund af sin nye viden, kan man evt. producere eller revidere tekst. Derfor er det definitionerne, som er særligt interessante for brugerne i denne gruppe.

2.1.3 Terminografisk arbejde

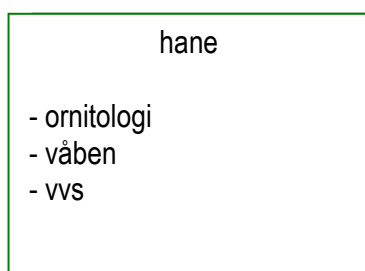
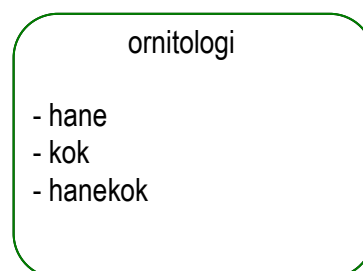
Som nævnt i afgrænsningen, fokuseres der i specialet primært på den del af den terminologiske arbejdsmetode, som beskæftiger sig med præsentationen af termer. Inden det terminografiske arbejde begynder, sker der naturligvis en indsamling af termer, og der laves en løbende systematisering af begreberne, dvs. udarbejdelse af begrebssystemer.

Det første man beskæftiger sig med, er udarbejdelsen af en brugerprofil. Denne ligger til grund for, om man anvender en deskriptiv eller normativ metode. Skal termbasen bruges til at oversætte og/eller forstå tekster, vil det være en fordel at anvende den deskriptive metode (Madsen, 1999, s. 98), da man derved medtager synonymer i basen. Dette sikrer, at brugeren altid kan finde termerne i basen, uanset hvilket udtryk der søges på (Madsen, 1999, s. 98). Endvidere ligger brugerprofilen til grund for, hvilke oplysningstyper der medtages i de terminologiske artikler.

Strukturen i en terminologisk artikel er fokuseret på begrebet. Dvs. ét begreb = ét udtryk samt evt. synonymer og tilsvarende på fremmedsproget. I terminologien findes der ikke homonyme og polyseme termer, hvorimod udtryk godt kan være det (Madsen, 1999, s. 117). Madsen (2005, s. 9) illustrerer forskellen mellem en almindelig ordbogsartikel og en terminologisk artikel sådan:

Artikel i ordbog**Artikel i termbase**

I begge tilfælde vil man søge efter et udtryk, men vil få forskellige artikler frem. Madsen (2005, s. 9) bruger eksemplet *hane*. Hvis eksemplet *hane* overføres på figuren, vil et søgeresultat blive (hvis det nu antages, at det er definitionen inden for ornitologi, der skal bruges):

Artikel i ordbog**Artikel i termbase**

(Figuren er tilpasset efter Madsen, 2005, s. 9)

Alt efter brugergruppens behov kan der medtages mange forskellige typer af oplysninger i de terminologiske artikler. Det er muligt, at flere forskellige brugergrupper skal kunne anvende en termbase. Er dette tilfældet, bør man "tilrettelægge forskellige brugerprofiler, dvs. f.eks. i en termbase at sørge for at forskellige brugergrupper kan få netop de oplysninger, de har brug for, og ikke nødvendigvis alle de indlæste oplysninger" (Madsen, 1999, s. 121). Madsens (1999, s. 131-136) bud på, hvilke felter den terminologiske artikel kan indeholde, ser sådan ud:

Begrebsrelaterede oplysninger

Emne. Ifølge Cabré (1999) er det mest hensigtsmæssigt, hvis emneklassifikationen om muligt laves efter officielle klassifikationer (s.140).

Definition udarbejdet efter analysemetoden, jf. afsnit 2.1.4.

Supplerende træk, jf. afsnit 2.1.4.1.

Faglig forklaring. Madsen (1999) har ikke tidligere talt om faglige forklaringer, og man må gå ud fra, at faglige forklaringer dækker over det samme indhold som de supplerende træk, da supplerende træk "blot giver ekstra oplysninger, som ikke er nødvendige for at identificere et begreb" (Madsen, 1999, s. 52).

Henvisninger. Cabré (1999) nævner, at oplysningerne i dette felt kan bruges til at supplere de øvrige oplysninger om termen eller til at fremhæve begrebets relation til andre begreber inden for samme fagområde (s. 142).

Begrebssystem. Hvilket begrebssystem begrebet tilhører samt over-, side- og underbegreber.

Ækvivalent. Bemærkning vedr. ækvivalens. Dette kan være en bemærkning om anvendelse af forskellige udtryk for samme begreb inden for US engelsk og UK engelsk, fx: "*terms: elevator (1); lift (2) notes: (1) US, (2) GB*" (COTSOES, 2002, s. 34), eller en bemærkning vedrørende graden af ækvivalens.

Oplysninger relateret til hvert enkelt udtryk

Fagudtryk. Cabré (1999) skriver, at substantiver anføres med lille begyndelsesbogstav i ental, ubestemt form, verber i infinitiv og argumenterer for, at adjektiver noteres "in the singular masculine form (in languages with overt gender marking on adjectives), followed by the feminine ending" (Cabré, 1999, s. 140). Dette kan nok overføres til både dansk og engelsk ved blot at notere adjektiver i positiv.

Synonymer registreres, hvis man arbejder deskriptivt, se ovenfor.

Ortografiske varianter – stavemåder, hvis der findes forskellige.

Grammatiske oplysninger – ordklasse, fleksion, genus. Cabré (1999) nævner ikke noget om grammatiske oplysninger ud over ordklasse (s.140). COTSOES (2002) nævner end ikke ordklasse, og man skriver direkte, at "grammatical information is of great interest to teachers and students, but it is generally familiar to professional linguists, with the result that it is usually unnecessary to include such information in a terminology database" (s. 24).

Udtale – i form af fonetiske tegn eller angivelse af tryk.

Sprogbrug – stillag, teksteksempler, kollokationer. Cabré (1999) taler om kontekst i stedet for teksteksempler og kollokationer (s. 141), og det samme gør COTSOES (2002, s. 35-36). Med kontekst menes der "the piece of text surrounding a term" (COTSOES, 2002, s. 35). Dermed må man gå ud fra, at kontekst kan indeholde både kollokationer og teksteksempler. Begge de nævnte kilder mener, at et enkelt eller højst to konteksteksempler er dækkende til at illustrere termers brug, og ingen af dem nævner stillag.

Oplysninger som kan knyttes til andre oplysninger

Oplysninger i denne kategori har ikke egne felter, men knytter sig til andre. Det drejer sig om **kildeoplysninger**, som er at finde flere steder i en terminologisk artikel. Kildeoplysninger findes i forbindelse med felterne fagudtryk, definition, supplerende træk og kontekst. Kildeoplysninger er vigtige, da de angiver hvor oplysningerne er fundet, og dermed også hvor oplysningerne kan verificeres, samt hvilken kvalitet oplysningerne har (COTSOES, 2002, s. 25).

Administrative oplysninger

Her nævner Madsen (1999) en række forskellige oplysninger (s. 136), hvoraf de vigtigste for Lif-termbasen er: **Sprogkode** – ifølge COTSOES (2002) er sprogkoden blot information til brugeren om, hvilket sprog artiklen behandler, og bør følge ISO-standard nr. 639, hvor sprogforkortelser er fastlagt (s. 39). (Se evt. eksempler på sprog- og landeforkortelser i Madsen, 1999, s. 147).

Indlæsnings- og opdateringsdato – Disse oplysninger er relevante, da brugeren derved kan se, hvor aktuel informationen i artiklen er (COTSOES, 2002, s. 39).

Cabré (1999) er stort set enig med Madsen (1999), men tilføjer to yderligere felter:

Yderligere oplysninger som et helt felt indeholdende noter og encyklopædiske oplysninger (s. 145). (De encyklopædiske oplysninger placerer Madsen (1999) i feltet med supplerende træk.) Noterne kan fx være oplysninger, som ikke passer ind i andre felter (Cabré, 1999, s. 145).

Status indeholder information om termens kvalitet (Cabré, 1999, s. 145). Ifølge COTSOES (2002) er det vigtigt for brugeren at vide, om termen eksempelvis er forældet eller nutidig, anbefalet eller ej, m.fl. (s. 34).

2.1.4 Definitioner

Begrebsdefinitioner er en vigtig del af den terminologiske artikels indhold og bruges til at adskille begreber fra hinanden. Definitionerne ligger til grund for, om begreber på forskellige sprog er ækvivalente eller ej.

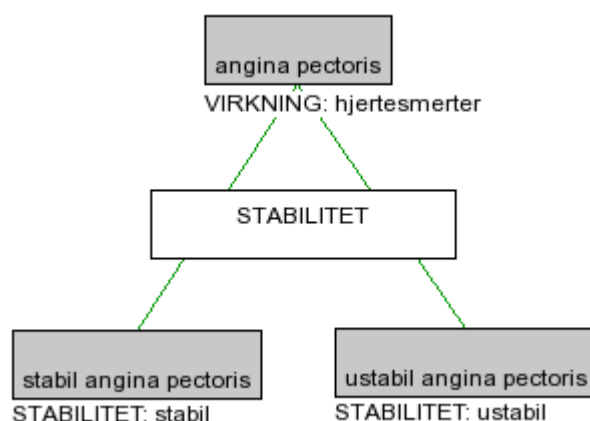
Ifølge Madsen (1999) er analysemetoden, som bygger på en analyse af de karakteristiske træk, se nedenfor, den mest hensigtsmæssige definitionsmetode (s.76). Under denne metode hører indholds-, omfangs- og bestanddelsdefinitioner, men her beskrives udelukkende indholdsdefinitionen, da "denne definitionsmetode måske nok kan betegnes som den eneste rigtige definitionsmetode" (Madsen, 1999, s. 82). Først gives dog en gennemgang af de karakteristiske træk, da disse ligger til grund for analysen.

2.1.4.1 Karakteristiske træk

Karakteristiske træk beskriver et begrebs egenskaber. Det kan være en beskrivelse af "formål, funktion, konstruktion, bestanddele, placering og oprindelse" (Madsen, 1999, s. 17). Det er ikke alle træk, som er afgørende for begrebet. Man taler om adskillende træk og supplerende træk. De adskillende træk adskiller sideordnede begreber fra hinanden og derfor skal denne træktipe indgå i definitionen. Supplerende træk derimod, er ikke adskillende, og skal ikke medtages i selve definitionen, men kan nævnes, hvis det skønnes nødvendigt for målgruppen (Madsen, 1999, s. 52).

Eksempelvis kan man bruge *virkning* som karakteristisk træk ved en sygdom. Angina pectoris (synonym: hjertekrampe) adskilles fra andre hjertesygdomme ved at forårsage smerter og trykken i brystet. For en udførlig gennemgang af træktyper, se Madsen, 1999, s. 55-61.

Nedenfor ses et simpelt begrebssystem med angina pectoris:

Her ses de karakteristiske træk noteret under begreberne, og det træk, som adskiller de to underbegreber fra hinanden, er stabilitet. Ifølge Madsen (1999) er dette den korrekte måde at opbygge et begrebssystem på. Se evt. Madsen (1999) for en udførlig gennemgang af korrekt opbyggede begrebssystemer, (s. 61-71).

2.1.4.2 Indholdsdefinitioner

I indholdsdefinitioner nævnes overbegrebet og adskillende karakteristiske træk. Derfor skal man have en idé om, hvordan emneområdet ser ud eller i hvert fald kende overbegrebet til dét begreb, man arbejder med. For at bruge eksemplet med angina pectoris endnu engang vil definitionen af stabil angina pectoris være:

stabil angina pectoris

angina pectoris med et konstant anfaldsmønster gennem en længere periode

For ustabil angina pectoris vil den være:

ustabil angina pectoris

angina pectoris med et uforudsigeligt anfaldsmønster

Overbegrebet til begge termer er angina pectoris, og de adskillende karakteristiske træk er anført bagefter. Den ene type er stabil, den anden er ustabil. Definitionen til overbegrebet angina pectoris kan evt. lyde: iskæmisk hjertesygdom, som giver smerter i hjertet. Iskæmisk hjertesygdom er altså overbegreb til angina pectoris. Underbegreberne har begge arvet den egenskab at give smerter i hjertet (Madsen, 1999, s.43).

2.1.4.3 Regler for udarbejdelse af definitioner

Definitioner skal være korte og enkle, og det anbefales, at de højst består af "én helsætning, starter med lille begyndelsesbogstav og afsluttes uden punktum" (Madsen, 1999, s. 88). Definitioner må hverken være for snævre eller for brede. En for snæver definition vil typisk beskrive træk fra underbegreberne. En for snæver definition af angina pectoris kan lyde:

angina pectoris

iskæmisk hjertesygdom med et konstant eller uforudsigeligt anfaldsmønster, som giver smerter i hjertet

Hvorimod en for bred definition kan lyde:

angina pectoris

iskæmisk hjertesygdom

Der findes nemlig flere iskæmiske hjertesygdomme end angina pectoris, eksempelvis arytmi og hjerteinsufficiens (Dansk cardiologisk selskab, 2010).

En dækkende definition kan være:

angina pectoris

iskæmisk hjertesygdom, som giver anfaldsvise smerter i hjertet

En definition må heller ikke være cirkulær. Det vil sige, at man ikke må definere begrebet via begrebet selv. En cirkeldefinition kan enten opstå mellem to definitioner, eksempelvis:

stabil angina pectoris

angina pectoris, som ikke er ustabil

ustabil angina pectoris

angina pectoris, som ikke er stabil

Eller den kan opstå i én definition:

stabil angina pectoris

angina pectoris, som er stabil

Derudover må man ikke lave en negativ definition, som også ses i eksemplet med den cirkulære definition mellem to definitioner ovenfor.

2.2 Leksikografisk teori

Inden for leksikografisk teori kommer jeg ind på områder som formål, funktioner, brugerbehov og brugersituationer. Afsnittet starter med at klarlægge, hvad leksikografisk arbejde handler om og afsluttes med en gennemgang af den leksikografiske elektroniske mikrostruktur, som er, eller kan være, meget anderledes end i papirordbøger.

2.2.1 Leksikografi – hvad er det?

Ifølge Nordisk Leksikografisk Ordbog (1997) skal leksikografi ses i forhold til "betegnelser som **ordbok**, **glossar**, **ordliste**, **leksikon**, **fagordbok**, **encyklopedi** og flere" (Bergenholtz et al., 1997, s. 13), og alle disse skal ses under samlebetegnelsen *opslagsværk* (Bergenholtz et al., 1997, s. 14). Opslagsværker kan eksempelvis give sproglige informationer, encyklopædiske informationer eller en blanding af både sproglige og encyklopædiske informationer (Bergenholtz et al., 1997, s. 13). Om værket er det ene eller det andet, fastslås ud fra dets "tilsiktede **genuine formål**" (Bergenholtz et al., 1997, s. 14), mere herom i afsnit 2.2.2.

I leksikografien tager man "udgangspunkt i ord og udtryk, hvis forskellige betydninger og anvendelser man beskriver" (Madsen, 1999, s. 123). Derved er vinklen i leksikografisk arbejde semasiologisk, hvilket også understreges i Nordisk leksikografisk ordbog, som definerer lemmaet (opslagsordet) som "udtrykssiden hos det sproglige tegn som en ordboksartikkel innledes med" (Bergenholtz et al., 1997, s. 172).

2.2.1.1 Ordtyper i leksikografiske ordbøger

Leksikografien beskæftiger sig både med almensprog og fagsprog (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 15), jf. inddelingen i almensprog, fællessprog og fagsprog i Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 15, og i en leksikografisk fagordbog kan man medtage relevante almenord, som derved bliver til fællesord, og derfor kan alle typer ord optræde som lemmata, dvs. opslagsord. Normalt lemmatiseres "substantiver i ubestemt form entall, verb i infinitiv og adjektiver i ubestemt form" (Bergenholtz et al., 1997, s. 172).

Ved flerfagsordbøger, som branche- og koncernordbøger typisk er, jf. afsnit 2.2.1.2, må man vælge, om man enten vil medtage rene fagtermer samt andre ikke-fællessproglige udtryk, eller om man vil medtage alle udtryk som forekommer regelmæssigt. Forskellen mellem de to muligheder er, om man medtager fællesord eller ej

(Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 104-105). Fordelen ved at medtage fællesord er, at brugeren derved ikke behøver at benytte en almensproglig ordbog ved siden af den faglige (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 105).

2.2.1.2 Ordbogstyper

Der findes mange forskellige typer af fagordbøger; monolingvale, bilingvale, polylingvale og tovejsordbøger, som kan være udarbejdet til at dække et enkelt fag, flere fag eller dele af fag (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 55). Derudover har det betydning for udarbejdelsen af fagordbogen, om området eller områderne er kulturbundne eller ej (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 58). Er fagområdet kulturbundet, kan man ikke lave en bilingval fagordbog, som "beror på en vending af en ordliste i modsat sprogretning" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 60), men det kan godt lade sig gøre ved ikke-kulturbundne fag. Dog skal man være opmærksom på, at der "ikke altid er fuld ækvivalens" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 60).

En særlig type ordbog er branche- og koncernordbøger, som er kendetegnet ved, at de "koncentrerer sig om de pågældende virksomheders produkter, hvad der ofte betyder, at de mere følger produktgrænser end egentlige faggrænser" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 72). Typisk skal en branche- og koncernordbog dække flere funktioner, såsom oversættelse, produktion, reception og muligvis også give en introduktion til koncernens produktområder (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 73). Ordbogens funktioner fastlægges som noget af det første sammen med en brugerprofil, jf. afsnit 2.2.4.

2.2.2 Genuint formål og funktioner

Leksikografi handler, som nævnt, bl.a. om udarbejdelse af leksikografiske opslagsværker, og disse opslagsværker er udarbejdet med et bestemt formål for øje (Tarp, 1998, s. 122). Dette bestemte formål refererer man til som det *genuine formål*, og det defineres af Tarp (2006) som følger:

En ordbogs genuine formål er tilfredsstillelse af de typer leksikografisk relevante behov, som kan opstå hos en eller flere typer af potentielle brugere i en eller flere typer ekstra-leksikografiske situationer.

(s. 107)

De *leksikografiske relevante behov*, der refereres til, er "behov for informationer, der enten kan hjælpe brugerne med at løse et konkret problem eller rodfæste sig i deres hjerne som viden" (Tarp, 2006, s. 117). *Potentielle brugere* dækker dels over faktiske brugere, dels over potentielle brugere, der har et behov, "som

kan løses leksikografisk" (Tarp, 2006, s. 100). De *ekstra-leksikografiske situationer* er situationer, som "ikke nødvendigvis [er] relateret til en faktisk ordbogssituation" (Tarp, 2006, s. 100), men er eller kan være opstået inden svaret, dvs. ordbogen, fandtes (Tarp, 2006, s. 53).

En ordbogs genuine formål er lig med alle dens funktioner (Tarp, 2006, s. 108), og det er "funktionerne, der bestemmer en ordbogs indhold" (Tarp, 2006, s. 117). Har ordbogen kun én funktion, "er denne funktion sammenfaldende med ordbogens genuine formål" (Tarp, 2006, s. 108). Leksikografiske funktioner defineres af Tarp (2006) som:

En leksikografisk funktion er tilfredsstillelse af de specifikke typer leksikografisk relevante behov, som kan opstå hos en specifik type potentielle brugere i en specifik type ekstra-leksikografisk situation

(s. 100)

Fokus ligger altså først og fremmest på brugeren og dennes behov i forskellige situationer. Dermed er det netop de potentielle brugere, som kommer til at bestemme ordbogens funktioner og dermed indhold, da funktionerne skal tilfredsstille behovene.

Ifølge Tarp (1998) er de vigtigste funktioner i forbindelse med kommunikation:

- at bistå ved produktion og reception af tekster på modersmål
- at bistå ved produktion og reception af tekster på fremmedsprog
- at bistå ved oversættelse af tekster til og fra fremmedsprog

(s. 123)

Derudover nævner Bergenholtz og Tarp (1994) yderligere en faglig funktion, nemlig funktionen "**indføring i faget**" (s. 23). Tarp (1998) kalder denne funktion *vidensorienteret* (s. 124) og beslutter sig for at kalde den *kognitiv* i Tarp (2006, s. 104).

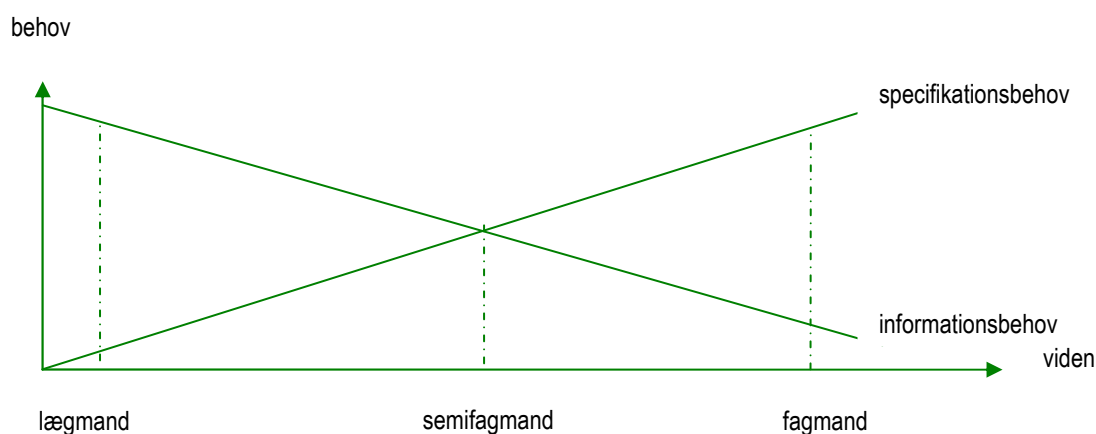
En ordbog har, som nævnt, kun ét genuint formål, men må gerne have flere funktioner. Bergenholtz og Tarp (1994) ser det ligefrem som et krav, at man kombinerer kommunikative (som i nedenstående citat kaldes sproglige) og kognitive funktioner (som i citatet kaldes faglige), for det er "en kendsgerning, at de faglige og sproglige funktioner ofte ikke alene er forenelige i samme ordbog, men desuden også supplerer og forudsætter hinanden" (s. 24).

2.2.3 Brugerbehov og situationer

Alt efter brugertype er der forskellige oplysninger, brugeren kan have behov for i forskellige situationer. Tarp (2006) nævner to overordnede brugersituationer: kognitive og kommunikative (s. 58).

2.2.3.1 Kognitive situationer

I en kognitiv situation har man behov for at opnå ny viden, og behovet opstår oftest uafhængigt af problemer i en kommunikationsorienteret sammenhæng, men snarere blot som ønsket om at få ny viden (Tarp, 2006, s. 60). En sådan situation kan eksempelvis være ”i relation til et studium, hvor man har brug for at vide mere om et specifikt tema” eller ”ved processer i underbevidstheden, hvor man pludselig får inspiration til at undersøge et eller andet” (Tarp, 2006, s. 59). Men det kan også være i forbindelse med en kommunikativ situation, hvor man som korrekturlæser har behov for at opnå viden i forbindelse med at forstå og vurdere en tekst, jf. afsnit 2.2.3.2 nedenfor. Ifølge Bergenholtz og Tarp (1994) kan behovet for faglige forklaringer opstå i alle brugersituationer, kognitive som kommunikative (s. 145). I en kognitiv situation har brugeren dog ”i langt højere grad end ved de sproglige funktioner behov for uddybende encyklopædiske oplysninger med udgangspunkt i lemmaet, idet disse oplysninger her tilsigter at give brugeren en bredere indsigt og horisont” (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 145). Tarp (2006) gengiver en figur efter en af sine kilder for at illustrere relationen mellem brugerbehov alt efter brugertype:

(Tarp, 2006, s. 97)

Figuren viser, at fagfolk i forbindelse med videnstilegnelse har behov for meget specifikke detaljer om det pågældende emne i modsætning til lægmanden, hvis behov for almenfaglig viden (som benævnes *informationsbehov* i figuren) er stort (Tarp, 2006, s. 97).

2.2.3.2 Kommunikative situationer

I de kommunikative situationer opstår behovet oftest som følge af et problem i kommunikationen (Tarp, 2006, s. 60). Behovene er, som nævnt, forskellige alt efter brugertype og situation. Bergenholtz og Tarp (1994) nævner følgende behov hos forskellige brugertyper i forskellige situationer:

Ved **produktion** af fagtekster på hhv. modersmål og fremmedsprog har alle brugergrupper behov for oplysninger om: "ortografi, genus, udtale, regelmæssighed eller uregelmæssighed i bøjningsmønsteret, typiske ordforbindelser (kollokationer), samt informationer om sprogbrug i bredere forstand [eksempelvis stil, alder, hyppighed]" (Bergenholtz og Tarp, s. 18), norm, faglig markering eller kort forklaring (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 21). Det nævnes dog, at man kan udelade information om eksempelvis udtale, hvis der ikke er anledning til tvivl, ligesom det ikke altid er nødvendigt at medtage forklaringer mm. (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 18-19). Udtaleangivelse kan endda helt udelades i denne samt de nedenfor nævnte brugersituationer, hvis ordbogen sigter mod skrevet sprog (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 136).

I forhold til fleksion, nævner Bergenholtz og Tarp (1994), at en angivelse af uregelmæssighed er tilstrækkeligt (s. 18). Heroverfor står Simonsen (2002), som mener, at det bestemt ikke er "overkill" (Simonsen, 2002, s. 241) at inkludere fleksioner uanset bøjningsmønster, da dette yder hjælp ved såvel: reception, produktion, oversættelse samt tilegnelse af lingvistisk viden (Simonsen, 2002, s. 265).

I forbindelse med produktion på modersmålet vil fagfolk have brug for færre kollokationer end lægmænd, da de formodes at kende faget og fagsproget (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 124). Ved produktion på fremmedsproget vil en uerfaren sprogbruger have behov for mange kollokationer. Lægfolk har altså behov for mange kollokationer ved produktion på både modersmål og fremmedsprog. Fagfolk har kun behov for mange kollokationer ved produktion på fremmedsproget.

Ved **reception** af fagtekster på hhv. modersmål og fremmedsprog har alle brugergrupper overordnet set behov for grammatiske oplysninger som ordklasse, genus, udtale og uregelmæssighed samt faglige

forklaringer (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 21). Dog vil en fagmand naturligvis have mindre behov for forklaringer end en lægmand, og fagmanden har ofte kun brug for ækvivalenten for at kunne forstå en fremmedsproglig fagtekst. Ved reception af en fremmedsproglig tekst vil det være en fordel for brugeren, hvis man ud over at nævne uregelmæssighed også lemmatiserer uregelmæssige grammatiske ord, især hvis det vurderes, at brugeren ikke umiddelbart vil kunne gætte sig til den lemmatiserede grundform (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 115). Her er der heller ingen modstridende krav mellem brugergrupperne – når lægmandens behov dækkes, dækkes fagmandens også. For fagmanden vil oplysninger møntet på en lægmand blot være overflødig information (Bergenholtz og Tarp, s. 19).

Ved **oversættelse af fagtekster til fremmedsprog** har brugeren behov for grammatiske oplysninger om modersmålet, såsom ordklasse, genus, udtale og uregelmæssighed. Dette for at sikre brugeren, at han har fat i det korrekte danske lemma (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 20). Dernæst ækvivalenter og en forklaring, norm eller faglig markering for at sikre brugeren, at han har fat i den korrekte term på fremmedsproget. Derudover vil det være relevant at oplyse om graden af ækvivalens (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 20). Brugere med lille faglig kompetence vil have behov for mange kollokationer, og det samme vil en bruger med stor faglig samt lille fremmedsproglig ekspertise (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 125). I forbindelse med oversættelse produceres der også tekst, og derfor har brugeren behov for de nævnte oplysninger under **produktion** (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 20).

Ved **oversættelse af fagtekster fra fremmedsprog** har brugeren behov for de samme grammatiske oplysninger om fremmedsproget, som brugeren har om modersmålet nævnt ovenfor i **oversættelse til fremmedsprog**, men derudover også kollokationer på modersmålet, så brugeren kan foretage en korrekt sprogproduktion. Som ved reception af en fremmedsproglig tekst, se ovenfor, vil det også her være til brugerens fordel, at uregelmæssige grammatiske ord lemmatiseres, såfremt man ikke vil kunne gætte sig til den lemmatiserede grundform. Dernæst har man behov for danske ækvivalenter, en faglig forklaring og graden af ækvivalens (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 21). Endvidere har brugeren også her brug for de samme oplysninger til selve tekstproduktionen som beskrevet under **produktion**.

Ydermere nævner Tarp (2006, s. 67) **oversættelse af tekst mellem to fremmedsprog**, men det er, jf. afsnit 3.3, ikke relevant i Lifs tilfælde, da oversættelsen sker mellem dansk og engelsk. Det er korrektur og retning til gengæld, som Tarp (2006) også gør meget ud af.

Korrektur og **retning** betragtes som delprocesser i hhv. tekstproduktion og oversættelse, jf. Tarp, 2006, s. 64. Korrekturlæseren skal hovedsageligt forstå tekstens sproglige udtryksside, men i nogle tilfælde kan der også være tale om "en egentlig indholdsmæssig reception" (Tarp, 2006, s. 80). Ydermere kan korrekturlæseren foretage ændringer i teksten eller lave tekstforslag, og derfor sidder korrekturlæseren både i en receptionssituation, en vurderingssituation og en produktionssituation og har behov for information, som knytter sig til de respektive situationer.

2.2.3.3 Yderligere behov

Synonymer samt antonymer nævnes ikke som brugerbehov i nogen af de nævnte situationer. Men ifølge Bergenholtz og Tarp (1994), kan synonymer og antonymer bl.a. bidrage til at give indsigt i faglige sammenhænge (s. 130), og dét vil være et argument for at tage dem med. Ydermere kan angivelse af synonymer samt antonymer hjælpe ved reception i de tilfælde hvor synonymet og/eller antonymet er "mere alment kendt end lemmaet" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 131). Her taler Bergenholtz og Tarp (1994) om trykte ordbøger, men i og med at dette er en termbase, vil man via sin søgning komme frem til artiklen, uanset om man søger på lemmaet eller dets synonymer. Derfor er det yderligere en fordel at medtage i hvert fald synonymer.

Heller ikke illustrationer nævnes som brugerbehov, men det kan måske forklares ved, at illustrationer primært anvendes som understøttende for de faglige oplysninger eller i nogle tilfælde helt erstatter disse (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 165).

Som et generelt brugerbehov anbefaler Bergenholtz og Tarp (1994) at henvise til det anvendte kildemateriale, så brugeren har mulighed for at bedømme kvaliteten af oplysningerne (s. 91).

2.2.4 Mikrostruktur

Mikrostrukturen omhandler den enkelte artikels opbygning. Men inden de leksikografiske artikler udarbejdes, laves en brugerprofil, da indholdet i artiklerne netop beror på en grundig analyse af brugernes behov, jf. afsnit 2.2.3.1, 2.2.3.2 og 2.2.3.3. Dernæst ordnes fagområdet systematisk, og der udarbejdes en intern fagsystematik, så man "etablerer et overblik over det pågældende fagområde" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 84). Bergenholtz og Tarp (1994) giver et eksempel med pumper, hvor man i den første afgrænsning afdækker alle overordnede pumpetyper, og i den interne fagsystematik afdækker undertyper til de overordnede. Over-

undertyperne kan udtrykkes i et begrebssystem. Bergenholtz og Tarp (1994) kalder det et "vinkeldiagram", (s. 87).

Den indsamlede information skal struktureres og præsenteres, og i denne forbindelse fokuserer jeg, som nævnt, på mikrostrukturen, da denne omhandler den enkelte artikels opbygning. Det skal dog nævnes, at man i forbindelse med elektroniske ordbøgers makrostruktur anbefaler at programmere ordbøgerne til at kunne imødegå brugernes behov i den situation, de lige netop sidder i (Verlinde et al., 2009). Et eksempel på dette kan ses i Simonsen (2002), hvor brugeren kan tilpasse søgemetoden, præcis som han ønsker det. En sådan programmering vil også få indflydelse på mikrostrukturen.

Mikrostrukturen er strukturen af "den enkelte artikels opbygning" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 216), og den kan være noget anderledes i elektroniske ordbøger end i papirversionerne, da der her er nye muligheder i og med, at mediet netop er elektronisk.

Trap-Jensen (2005) lister i en artikel vedrørende opbygningen af ordnet.dk en hel række af søgemuligheder i en tilfældigt udvalgt leksikografisk artikel (s. 113-114). Her konkluderer han, at der overordnet set er fire typer af elektroniske muligheder i de leksikografiske artikler:

1. Mulighed for at præsentere oplysninger på en anderledes måde, fx ved ikke at forkorte og sammentrænge, som papirversioner har en tendens til.
2. Mulighed for at præsentere helt nye oplysninger i forhold til papirversionerne, fx ved at give adgang til lydfiler med udtale af ordet, billed- og filmsekvenser.
3. Mulighed for at linke til andre ord i termbasen, som er relateret til søgeordet på en eller anden måde, fx til ord som har samme eller lignende definition, ord som hører under samme emne, faste forbindelser hvori der indgår andre ord, som hører under samme emne osv.
4. Mulighed for at søge i korpora på kollokationer mv.

(Trap-Jensen, 2005, s. 116).

Mulighed 1 bør prioriteres, da det er forholdsvis enkelt at udføre (Trap-Jensen, 2005, s. 116-117). Det betyder dog ikke, at man nødvendigvis skal vise alle oplysninger i artiklen på én gang. Der kan være oplysninger, som ikke er relevante for alle brugere, og som derfor vil virke som irritationsmomenter for brugere, der leder efter noget andet. Trap-Jensen (2005) foreslår i dette tilfælde en "teleskopløsning", hvor brugeren først ser en

kondenseret opstilling og derefter har mulighed for at klikke sig til en fuldt udfoldet beskrivelse” (s. 117). Teleskopløsninger på forskellige oplysninger kan evt. være en god løsning, når man har at gøre med så forskellige brugertyper og dermed behov som Lif-medarbejdernes. Simonsen (2002) anvender eksempelvis en art teleskopløsning i TeleLex, da brugeren selv kan bestemme, om han blot vil have vist opslagsordet og oversættelsen, eller om der skal være faglige forklaringer og/eller eksempler på sprogbrug til det søgte lemma (s. 202).

Mulighed 2 i forbindelse med udtale anbefales også prioriteret højt, da visse brugergrupper har et stort behov for netop dét. Simonsen (2002) anvender også denne mulighed.

Mulighed 3 vil, ifølge Trap-Jensen (2005), fx være relevant i forbindelse med videnstilegnelse. Simonsen (2002) anvender denne mulighed i og med, at brugeren har mulighed for at vælge, om søgningen skal foregå efter emne, eller om der skal søges i hele databasen (s. 206). Derudover kan brugeren via hyperlinks klikke sig hen til relaterede lemmata (Simonsen, 2002, s. 251-252).

Mulighed 4 vil kunne supplere ordbogens informationer og hjælpe brugeren til en større forståelse af opslagsordets brug, så brugeren får hjælp til at kombinere ord og producere idiomatiske tekster. Dette gør Simonsen (2002) også brug af, og han har tilmed udbygget denne mulighed, så der ikke kun kan søges i korpora, men også på koncernens intranet samt på internettet. Dette har yderligere den fordel, at brugeren får adgang til ”dynamiske” data i forhold til den statiske og bearbejdede information, som ellers ligger i termbasen (Simonsen, 2002, s. 259).

2.3 Opsamling

Som det ses af afsnit 2.2.2 lægger leksikografien an til en behovsfokusering, som virkelig bliver udfoldet i afsnit 2.2.3. Dermed har man inden for leksikografien udarbejdet en metode til at fastlægge de potentielle brugeres behov ud fra situation og profil. Det har terminologien ikke. Her berører man kun brugernes behov ganske kort, som det kan ses af afsnit 2.1.2, hvorfor det bliver en subjektiv vurdering fra terminologens side, hver gang en ny terminologisk termbase skal udarbejdes. Indholdet i de terminologiske artikler er dog ikke grebet ud af den blå luft, idet man beskæftiger sig med hvilke felter, der kan være med i en terminologisk termbase, jf. afsnit 2.1.3, og det er disse potentielle felter samt brugerprofilen, der ligger til grund for

vurderingen af brugernes behov. En yderligere sammenligning mellem terminologi og leksikografi ses i kapitel 5.

3 Brugergrupper

Inden jeg beskæftiger mig med brugergruppen, dvs. Lifs medarbejdere, vil jeg først se på, hvad terminologien siger om de intenderede brugere, og dernæst hvad fagleksikografien siger. Derefter ser jeg på de forskellige afdelinger i Lif Koncernen, og hvilke arbejdsopgaver og situationer medarbejderne sidder i. Brugertyperne og situationerne analyseres, og der knyttes behov til situationerne. Først anlægges en terminologisk vinkel, dernæst en leksikografisk. Der argumenteres for, hvilke felter der skal medtages i hhv. en terminologisk og en leksikografisk opbygget artikel.

3.1 Brugergrupper inden for terminologien

Som nævnt, beskæftiger terminologi sig med fagsprog og henvender sig derfor til bestemte brugere. Madsen (1999) nævner tre typer: "fageksperter, oversættere og lægfolk" (s. 119).

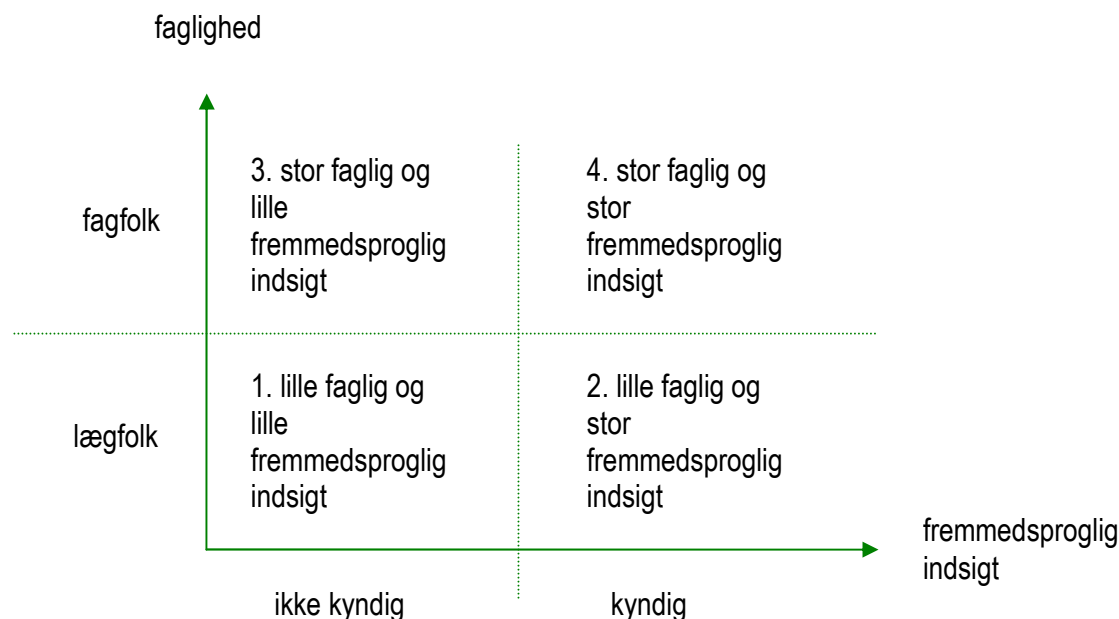
Fageksperter har, naturligvis, stort indblik i fagområdet, men mangler som regel den fremmedsproglige kompetence, når de udveksler viden med udenlandske kollegaer.

Oversættere har den fremmedsproglige kompetence, men mangler til gengæld indblikket i fagområdet. Med oversættere mener Madsen (1999) også sprogmedarbejdere (s. 89), som ikke nødvendigvis oversætter, men evt. er ansat som tekstforfattere, korrekturlæsere mm.

Lægfolk er de personer, som har lidt eller intet kendskab til det givne fagområde. Det kan på sin vis godt være både sprogmedarbejdere og oversættere - formålet med anvendelse af en terminologisk termbase er blot et andet, jf. afsnit 2.1.2. Hvor det i forbindelse med oversættelse handler om at anvende korrekte termer, handler det her om at "uddanne sig" inden for et givet fagområde, og hvor man på baggrund af sin "nye" baggrundsviden kan producere eller revidere tekst. Derfor er det definitionerne, som er særligt interessante, for brugerne i denne gruppe "har ofte behov for at få en (større) indsigt i det pågældende emne" (Madsen, 1999, s. 120).

3.2 Brugergrupper inden for fagleksikografien

Fagleksikografi beskæftiger sig ligeledes med fagsprog og henvender sig ligeledes til bestemte brugergrupper. Bergenholtz og Tarp (1994) nævner, at man må udarbejde en decideret brugerprofil for at fastlægge de intenderede brugeres behov (s. 16) og fastslår to overordnede brugergrupper: Fagfolk og lægfolk. De to grupper underinddeles efter faglig og fremmedsproglig indsigt, hvorved der fremkommer fire brugertyper:

(Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 18)

Graden af faglighed har betydning for de faglige forklaringer, som kan laves til de enkelte ordbogsartikler, da "fagfolk og lægfolk stiller forskellige krav" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 17). Den faglige indsigt spiller også en rolle i de sproglige oplysninger, der gives, eksempelvis oplysninger om uregelmæssig bøjning og kollokationer, da lægfolk som oftest "ikke har fuld **modersmålskompetence** inden for et givet fagsprog" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 17).

Ud over at tage hensyn til brugerens beherskelse af fremmedsproget og graden af faglighed, understreger Bergenholtz og Tarp (1994) at "Kernen i enhver brugerprofil er spørgsmålet om brugerens **modersmål**" (s. 17), fordi det bl.a. har indflydelse på, hvilke sproglige oplysninger man giver under det enkelte opslagsord. Derudover kan brugernes nationalitet have indflydelse på de faglige forklaringer, "når det drejer sig om såkaldt kulturbunden viden" (Bergenholtz og Tarp, 1994, s. 17).

Når brugerprofilen er på plads, er næste skridt at bestemme, hvad fagordbogen skal bruges til. Er det primært produktion, reception eller oversættelse? Det har nemlig betydning for, hvilke oplysninger brugeren har behov for. Ordbogsfunktioner blev uddybet i afsnit 2.2.2 og brugerbehov i afsnit 2.2.3.

3.3 Medarbejderne i Lif Koncernen

Brugerne er i princippet alle medarbejdere i Lif Koncernen. Det drejer sig om 69 medarbejdere fordelt på direktionen og 11 afdelinger, hvor man arbejder inden for alle aspekter af lægemiddelindustriområdet. Afdelingen for Politik og analyse forventes dog at være den primære brugergruppe.

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvad de enkelte afdelinger beskæftiger sig med.

Politik og analyse

Medarbejderne i denne afdeling varetager medlemmernes interesser på områder af væsentlig betydning for lægemiddelindustrien i forhold til myndigheder, politikere og øvrige interessenter. Af disse områder kan nævnes sundheds- og forskningspolitik, sundhedsøkonomi, klinisk forskning og regulatoriske anliggender. Via tæt medlemsinvolvering i råd, udvalg og task forces opsamles brancheindsigt til forbedring af branchens rammevilkår. Der holdes en tæt kontakt til søsterorganisationer og samarbejdes med internationale organisationer. Afdelingen beskæftiger økonomer, advokater, chef- og specialkonsulenter, og de fleste af disse holder sig højst sandsynligt opdaterede via både danske og udenlandske kilder.

Kommunikation

Afdelingen varetager pressekontakt og udarbejder nyhedsbreve, aviser, pjecer og vedligeholder/udvikler hjemmesider med information til Lifs medlemsvirksomheder. Medarbejderne i denne afdeling holder sig sandsynligvis opdaterede via både danske og udenlandske kilder, men producerer primært danske tekster i form af pjecer, aviser mm. både til fag- og lægfolk. Se evt. hvilke typer skriftligt materiale på Lægemiddelindustriforeningens hjemmeside (Lægemiddelindustriforeningen (a)).

DLI Market Intelligence

DLI MI tilbyder statistikydelser og brugertilpassede løsninger baseret på salget af lægemidler i Danmark.

Uddannelse og Medicademy

Lif uddannelse udbyder kurser og efteruddannelser for lægemiddelindustrien herunder lægemiddelkonsulentuddannelsen. Medicademy varetager de internationale uddannelser.

Udstilling

Lif Udstilling arrangerer udstillinger i forbindelse med lægefaglige møder og kongresser.

Produktinformation

Produktinformation producerer, markedsfører og supporterer information om lægemidler samt udbyder opslagsværket Medicin.dk til henholdsvis fagpersoner og almindelige borgere, hvorfor der foregår en videreformidling af viden til både fag- og lægfolk. Denne afdeling beskæftiger hovedsageligt informationsfarmaceuter.

Udvikling

Denne afdeling udvikler websites, webservices, PDA- og smartphoneløsninger og produktionssystemer inden for lægemiddelområdet. Udviklingsafdelingen leverer endvidere konsulenttydelser og ekstern softwareudvikling inden for sundhedssektoren.

IT

IT servicerer dels koncernen med teknisk support, sikkerhed og dokumentation og dels eksterne kunder inden for sundhedssektoren i forbindelse med drift, support og udvikling.

Økonomi

Afdelingen er ansvarlig for regnskab og økonomistyring i hele koncernen.

HR

Human Ressource bistår med personalemæssige funktioner såsom ansættelser, rekruttering, løn, medarbejderudvikling og interne sundhedsrelaterede forhold.

Sekretariatet

Sekretariatet servicerer fortrinsvis afdelingerne *Politik og analyse* og *Kommunikation* med administrative og sproglige opgaver i form af korrekturlæsning og oversættelse. Blandt medarbejderne i afdelingen er der en

ekstern oversætter, som har britisk engelsk som sit modersmål samt en internt fungerende erhvervssproglig korrespondent. Oversætterne arbejder primært med oversættelse fra dansk til engelsk og foretager sprogrevision af både danske og engelske tekster.

For at kunne varetage så varierede funktioner, har Lif-medarbejderne mange forskellige kompetencer og uddannelser bag sig. Lif Koncernen beskæftiger således sprogfolk, økonomer, jurister, sagsbehandlere, farmaceuter, forskellige specialister inden for sundheds- og forskningspolitik, klinisk forskning, kommunikation og salg. Termbasen skal bruges inden for alle aspekter af koncernens arbejdsområder, dvs. til at arbejde med fagsproglige tekster inden for områder som produktion, reception, oversættelse samt videreformidling af viden om et fagområde. Da Lif Koncernens medarbejdere har dansk som modersmål (undtaget den eksterne oversætter, som jeg dog formoder også taler dansk, da det er mellem dansk og engelsk, han/hun oversætter) bliver metasproget i artiklerne dansk.

3.4 Brugertyper og situationer fra en terminologisk vinkel

Ud fra en terminologisk inddeling tegnes nu en profil af alle de nævnte brugergrupper; fagfolk, oversættere og lægfolk.

Fagfolk kan selvfølgelig klassificeres som værende lægfolk inden for et andet fagområde end deres eget, men tekster, som ikke vedrører specialisternes eget område sendes højst sandsynligt videre til den afdeling, som netop beskæftiger sig med det pågældende fagområde. Ifølge terminologien er fagfolks hovedformål med anvendelse af terminologi at udveksle viden med udenlandske kollegaer, og når denne vidensudveksling foretages, sker det formodentlig på engelsk. Var det kollegaer med samme modersmål, ville behovet for en termbase nok være meget lille, da fagfolk kender fagsproget inden for deres eget fagområde. Det er særligt medarbejderne i afdelingen for *Politik og analyse*, som har et tæt samarbejde med udenlandske organisationer og derfor anvender vidensudveksling. Lifs fagfolk udveksler ikke kun viden med andre fagfolk, men videreformidler også viden til lægfolk. For at opnå viden om nye tiltag, behandlingsmuligheder mm. som skal videreformidles, skal fagfolkene formentlig læse diverse tekster, både danske og engelske.

Oversætterne sidder i *Sekretariatet*, og jeg antager, at der både er sprogmedarbejdere i *Sekretariatet* samt i *Kommunikationsafdelingen*. Ud over at være oversættere/sprogmedarbejdere, er denne gruppe også lægfolk, der, ud over at bruge termbasen til at finde de korrekte termer, også kan bruge den til videnstilegnelse,

eksempelvis i forbindelse med forståelse af en tekst til oversættelse eller kvalitetssikring. Når oversætterne sidder i en situation, der vedrører vidensstilegnelse, er de dermed lægfolk, på samme vis som sprogmedarbejderne er det.

Alle brugertyper set fra en terminologisk vinkel er altså repræsenteret i Lif Koncernen, og alle situationer er til stede: vidensudveksling, oversættelse primært fra dansk til engelsk og vidensstilegnelse både fra dansk og engelsk.

3.4.1 Brugerbehov fra en terminologisk vinkel

På baggrund af brugernes profil og situation skal termbasen yde assistance til følgende brugere på følgende punkter:

- Ved **vidensudveksling** hos brugergruppen fagfolk. Dette indbefatter både sprogproduktion og reception, da fagfolkene dels skriver til andre fagfolk og dels læser, hvad andre fagfolk har skrevet. I en situation med vidensudveksling, der, som nævnt ovenfor, foregår på engelsk, sker der dermed også en art oversættelse, da Lif-medarbejderne har dansk som modersmål. I forbindelse med videreformidling til lægfolk, formodes fagfolkene ikke at have behov, som kan afhjælpes via en termbase.
- Ved **oversættelse** hos alle tre brugergrupper. Oversætterne sidder i en decideret oversættelsessituation. Fagfolkene laver en type oversættelse i forbindelse med produktion på engelsk og reception af engelsk i forbindelse med vidensstilegnelse. Lægfolkene anvender oversættelse i forbindelse med reception af engelske tekster, som nævnt nedenfor.
- Ved **vidensstilegnelse** hos brugergruppen lægfolk og oversættere. Lægfolkene har brug for viden om det fagområde, de skal videreformidle viden om. Dette indbefatter reception af engelske tekster, hvorfor der også sker en oversættelse, som nævnt ovenfor. Videreformidlingen indbefatter sprogproduktion på dansk. Oversætterne har brug for viden inden for det område, de oversætter og kvalitetssikrer inden for.

Som det ses af ovenstående, skal termbasen bl.a. anvendes af brugergrupperne i forbindelse med oversættelse. Dette er én grund til, at termbasen ikke skal være normativ. En anden grund er, at de mange

forskellige afdelinger i koncernen producerer mange forskellige typer af tekster til forskellige målgrupper. Dette gør det svært at diktere, hvilke termer der skal anvendes hvornår.

For at dække alle brugerbehov på alle punkter må termbasen indeholde stort set alle Madsens (1999) forslag som beskrevet i afsnit 2.1.3.

Under de **Begrebsrelaterede oplysninger** vil **Emnet** være hver termkategori, eksempelvis *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser*. Selvom det anbefales at anvende officielle klassifikationer, jf. afsnit 2.1.3, vil det være mere relevant for Lif-brugeren at anvende Lifs egne kategorier, fordi disse kategorier følger Lifs råds- og udvalgsstruktur (Termer indenfor hovedkategorierne til brug for termbasen, 2011). Det er relevant at medtage emnet, da man ikke opererer med polyseme og homonyme termer inden for terminologien, jf. afsnit 2.1.3. Ved at tilføje oplysning om emne ved brugeren, hvilket område termen hører til.

Der skal både være en **Definition** samt **Supplerende træk**. Som det nævnes i afsnittet 2.1.4.1, kan de supplerende træk udelades, hvis de skønnes unødvendige for målgruppen. Her vil jeg tage dem med, da disse træk indeholder mange flere encyklopædiske oplysninger i modsætning til definitionen, som er meget kort, jf. afsnit 2.1.4.3. Både lægfolk og oversættere vil have behov for de supplerende træk i forbindelse med videnstilegnelse. Definitioner udarbejdet som indholdsdefinitioner forudsætter opbygningen af et begrebssystem, jf. afsnit 2.1.4.2. På baggrund af diskussionen nedenfor vedrørende begrebssystemer, indgår begrebssystemer ikke i de terminologiske artikler. Derfor er det ikke muligt at udarbejde definitioner efter analysemetoden, men definitionerne kan stadig følge reglerne for udarbejdelse af disse, jf. afsnit 2.1.4.3, og bygge på karakteristiske træk, jf. afsnit 2.1.4.1.

Feltet **Henvisninger** medtages, da denne type oplysninger kan være med til at opfylde lægfolkenes og oversætternes behov for videnstilegnelse.

Feltet **Begrebssystem** udelades, da begrebssystemer ikke medtages i termbasen. Selvom begrebssystemer er en central del af terminologiarbejdet, vil det ikke være relevant i forhold til Lif Koncernens medarbejdere.

I forbindelse med vidensudveksling anvender fagfolk primært oversættelser af termer, da vidensudvekslingen sker med udenlandske kollegaer, og derfor er det ækvivalente termer, de har behov for, jf. afsnit 2.1.2. Et begrebssystem vil ikke hjælpe fageksperten, da der ikke vises ækvivalenter i et sådant, se evt. eksemplet på

et begrebssystem i afsnit 2.1.4.1. Ydermere må man forvente, at en fagekspert allerede har oparbejdet en form for begrebssystem via sin uddannelse.

I forbindelse med oversættelse anvender oversætterne både ækvivalenter og definitioner. I et begrebssystem bør man gøre som beskrevet i afsnit 2.1.4.1, og som det er fremstillet i eksemplet med angina pectoris i samme afsnit. Ved et korrekt udarbejdet begrebssystem fremgår definitioner altså ikke. Da der heller ikke vises ækvivalenter, vil et begrebssystem ikke hjælpe oversætteren. Deraf kan også udledes, at et begrebssystem heller ikke vil hjælpe i forbindelse med videnstilegnelse.

I forbindelse med videnstilegnelse har lægfolk behov for grundige definitioner, når de skal øge deres viden inden for et specifikt fagområde, jf. afsnit 2.1.2. Man kunne måske godt argumentere for, at et begrebssystem kan assistere en bruger i forbindelse med videnstilegnelse ved at give et overblik, men i forhold til brugerne i Lif Koncernen vil det mere forvirre end gavne at lave et begrebssystem over emnet *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser*. Dette emne spænder meget bredt over termer som alfablokker, ortopædkirurgi, ikke-farmakologisk, kunstig befrugtning og undgåelige dødsfald, og det ville blive meget kunstigt at forsøge at skabe relationer mellem begreberne. Man kan selvfølgelig argumentere for at lave begrebssystemer for underemner til *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser*, men det vil udmunde i utroligt mange små begrebssystemer, som pga. deres størrelse ikke vil give noget overblik alligevel. Termlisten er simpelthen ikke grundig og dybdegående nok i forhold til eventuelle underemner og kompleksiteten af Lif Koncernen, dvs. de mange forskellige typer afdelinger, som producerer vidt forskellige produkter, jf. afsnit 3.3, gør det umuligt at anvende begrebssystemer konsekvent.

Ved **Ækvivalent** anføres det ækvivalente udtryk med samme definition, og hvis det er relevant, noteres der bemærkninger vedrørende ækvivalens. Når der klikkes på ækvivalenten, får brugeren vist de samme felter om ækvivalenten som ved kildebegrebet.

Under **Oplysninger relateret til hvert udtryk** medtages feltet **Fagudtryk** samt **Ortografiske varianter**. Ved at medtage ortografiske varianter ved brugeren, at det er den rette artikel, han er kommet frem til uanset stavemåde. Som nævnt ovenfor, skal termbasen ikke være normativ, og der medtages derfor også **Synonymer**.

Derimod tyder det på, at der skal så få **Grammatiske oplysninger** som muligt med i en terminologisk artikel, jf. afsnit 2.1.3. Som beskrevet i nævnte afsnit, har oversættere ikke behov for grammatiske oplysninger, men da Lifs termbase også har fagfolk og lægfolk som brugere, inkluderes der alligevel grammatiske oplysninger i de terminologiske artikler. Genus angives altid i de danske artikler. På engelsk opererer man ikke med køn. Man kunne måske godt vælge kun at angive genus i tilfælde af tvivl, men det vil blive mere eller mindre gætværk at forsøge at vurdere, hvornår en bruger kan komme i tvivl. Med samme argumentation medtages ordklasseangivelse. Det forudsættes, at alle brugere kender til regelmæssig fleksion, og derfor medtages fleksion kun i forbindelse med uregelmæssighed.

Feltet **Udtale** undlader jeg, da termbasen begrænser sig til skrevet sprog.

Under **Sprogbrug** medtager jeg kontekst med henblik på at yde hjælp til fagfolkene, når de producerer engelske tekster, og til lægfolkene, når de producerer danske tekster. Fagfolkene har stor fagsproglig kompetence på dansk og har derfor størst behov for oplysningerne på engelsk. Lægfolkene har behov for oplysningerne på dansk, da de primært producerer danske tekster. Oversætterne vil også kunne bruge konteksteksempler, når der skal produceres på engelsk. Man kan indvende, at når oversætterne ikke har behov for grammatiske oplysninger, jf. afsnit 2.1.3, har de heller ikke behov for konteksteksempler, men de kan jo støde på termer, som de ikke kender betydningen af, og kan derfor have svært ved at bedømme, hvordan og i hvilke sammenhænge termen bruges. Med hensyn til **stillag** medtages dette ikke. Da alle brugergrupper jo producerer tekst, har jeg en formodning om, at de har en fornemmelse af, hvor de ligger i stillag.

Under **Oplysninger som kan knyttes til andre oplysninger** medtages de fleste **kildeoplysninger**, da brugerne dermed selv kan verificere oplysningerne i tilfælde af tvivl. Jeg undlader at oplyse om kilden til selve udtrykket, medmindre udtrykket er usædvanligt. Jeg mener, det vil virke som fyld, hvis der fx til termen *blodprop* var medtaget oplysninger om, hvor udtrykket var fundet, da udtrykket må siges at være meget anvendt.

Af **Administrative oplysninger** medtages der ikke en decideret **Sprogkode**, men kilde- og målsproget (dansk og engelsk) skrives til gengæld helt ud. Dette for at tydeliggøre hvor i artiklen det danske udtryk findes, og hvor ækvivalenten er, se evt. artikelskabelonen i afsnit 4.1.

Indlæsnings- og opdateringsdato medtages, da det kan hjælpe brugerne med at vurdere, om et udtryk og oplysninger tilknyttet fortsat er relevante, eller om der evt. er kommet noget nyt på banen.

Jeg medtager også Cabrés (1999) felt **Yderligere oplysninger** (s.145), hvor eventuelle noter, som ikke hører ind under andre kategorier, kommer til at stå. De encyklopædiske oplysninger, som også kan være i dette felt, medtages ikke her, da de overføres til feltet med supplerende træk, se ovenfor. **Statusfeltet** medtages også, men udfyldes kun, hvis et udtryk foretrækkes frem for et andet, idet det nok kan forvirre nogle, hvis fx to eller flere synonyme udtryk alle anbefales, og alle betegnes som nutidige.

3.5 Brugertyper og situationer fra en fagleksikografisk vinkel

Set ud fra en leksikografisk inddeling er tre af de fire brugergrupper repræsenteret i Lif Koncernen, og alle, undtagen den eksterne oversætter, har dansk som modersmål. De fleste medarbejdere har profilen stor faglig og lille fremmedsproglig kompetence, jf. figuren i afsnit 3.2. Der vil dog nok være enkelte fagfolk, der har en stor fremmedsproglig indsigt, enten via studium eller erfaring, og særligt i eget fagområde, og især hvis der læses mange engelske fagtekster. Men denne gruppe vil næppe have brug for en termbase og kommer derfor ikke i betragtning. Lifs oversættere besidder kompetencerne lille faglig og stor fremmedsproglig indsigt. Sprogmedarbejderne tilhører gruppen med lille faglig og lille fremmedsproglig kompetence. Til gengæld besidder de en høj modersmålskompetence, men man må have in mente, at lægfolk, som denne gruppe jo er, ikke kan forventes at have fuld modersmålskompetence inden for alle Lif Koncernens fagområder, jf. afsnit 3.2, selvom de, fx i *Kommunikationsafdelingen*, både producerer tekst til fag- og lægfolk. Som det også blev omtalt i foregående afsnit 3.4.1, skal termbasen dermed henvende sig til brugere med forskellige kompetenceprofiler.

I nogle afdelinger sidder medarbejderne i flere situationer. Bl.a. medarbejderne i *Produktinformationsafdelingen*, *Kommunikationsafdelingen* samt afdelingen for *Politik og analyse* sidder i situationerne **reception** og **produktion**, som begge er kommunikative situationer. Eksempelvis produceres der hovedsageligt danske tekster i *Produktinformationsafdelingen*. Det gør man også i *Kommunikationsafdelingen*, men i alle tre afdelinger holder man sig sandsynligvis opdaterede både via danske og udenlandske kilder. Det er heller ikke utænkeligt, at der foregår en vidensudveksling med udenlandske kollegaer i eksempelvis afdelingen for *Politik og analyse*.

Oversætterne i *Sekretariatet* samt sprogmedarbejderne i *Kommunikationsafdelingen* sidder i situationerne **korrektur** og **retning**. Da disse situationer indebærer reception, vurdering samt produktion, jf. afsnit 2.2.3.2, sidder oversætterne og sprogmedarbejderne i kognitive og kommunikative situationer på samme tid. Dermed sidder oversætterne i situationerne: **oversættelse til fremmedsprog, reception, produktion og videnstilegnelse**. Bortset fra oversættelsessituationen sidder sprogmedarbejderne i de samme situationer.

3.5.1 Brugerbehov fra en fagleksikografisk vinkel

Da tre af brugertyperne og alle brugersituationer er til stede, skal termbasen yde assistance til følgende brugere på følgende punkter:

- Ved videnstilegnelse hos brugergruppen lægfolk med lille hhv. stor fremmedsproglig indsigt. Videnstilegnelse bruges af oversætterne i forbindelse med korrektur og retning til at vurdere en teksts indhold samt til at lave korrekte oversættelser og af sprogmedarbejderne til at kunne producere tekst med korrekt indhold.
- Ved reception på både modersmål samt fremmedsprog hos de tre repræsenterede brugergrupper. Sprogmedarbejderne og oversætterne kan have problemer med ordforståelse både på dansk og engelsk, da det netop er fagsprog, det handler om. Fagfolkene vil fortrinsvist have problemer med engelske ord.
- Ved produktion på modersmål og fremmedsprog hos de tre brugergrupper. Oversætternes tekstproduktion foregår via korrektur og retning som tekstforslag. Sprogmedarbejderne skriver fortrinsvist på dansk, og fagfolkene producerer tekst på både dansk og engelsk i forbindelse med vidensudveksling samt samarbejde med internationale organisationer.
- Ved oversættelse til fremmedsprog hos brugergruppen lægfolk med stor fremmedsproglig kompetence, dvs. oversætterne.

For at dække de to typer lægfolks behov i **kognitive situationer** må termbasen indeholde forholdsvis udførlige faglige forklaringer. Særligt sprogmedarbejderne i kommunikationsafdelingen har behov for at opnå en bredere indsigt og horisont, da der skal produceres faglige tekster på baggrund heraf. Da sprogmedarbejderne klassificeres som lægfolk, er det, jf. figuren i afsnit 2.2.3.1, den almenfaglige viden, der skal lægges vægt på. I forbindelse med kognitive situationer medtages henvisninger også. Som Simonsen

(2002) viser, jf. afsnit 2.2.4, kan dette lade sig gøre via hyperlinks, og dette er netop relevant i forbindelse med videnstilegnelse.

I forhold til spørgsmålet om kulturbunden viden, jf. afsnit 3.2, kunne man i første omgang forledes til at tro, at kategorien *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser* var kulturneutral. Men som det kan ses i afsnit 4.2.1, er dette ikke altid tilfældet. Derfor er det vigtigt, at det fremgår af den faglige forklaring samt markeres i ækvivalentfeltet, hvilken type engelsk der er tale om.

For at dække brugerbehovene i de **kommunikative situationer** vælges hhv. fravælges følgende oplysninger:

- Ortografi medtages, dvs. lemmaet samt eventuelle ortografiske varianter heraf. Ortografiske varianter medtages, da brugeren så vil komme frem til den rette artikel, uanset hvilken variant der søges på.
- Fleksion medtages, og denne angives altid. Man kunne godt argumentere for kun at angive fleksion ved uregelmæssighed og i tvivlstilfælde. På den anden side vil det give en ensartethed i artiklerne altid at medtage fleksion. Det vil nemlig være relevant altid at have fleksionsangivelser med på engelsk, da brugerne ikke udelukkende er øvede fremmedsprogsbrugere, og de øvede fremmedsprogsbrugere forventes ikke at have fuld fremmedsproglig kompetence inden for fagsproget. Ydermere kan trænede sprogbrugere også komme i tvivl på deres eget modersmål, netop fordi de arbejder med fagsprog. At inkludere fleksion i alle tilfælde vil derved spare brugeren for ekstra søgninger i tilfælde af tvivl.
- Kollokationer medtages. Lægfolk har behov for kollokationer, uanset hvilket sprog de arbejder med, og hvilken sproglig kompetence de har, når de arbejder med fagsprog. For, som nævnt i afsnit 3.2, har lægfolk som oftest ikke fuld modersmålskompetence inden for et givet fagsprog. Fagfolk har dog primært kun behov for kollokationer i forbindelse med produktion på engelsk, men det er lægfolkenes behov, der tages i betragtning. Antallet af danske kollokationer vil blot virke overrepræsenteret på gruppen af fagfolk, men vil ikke stride imod deres behov, jf. afsnit 2.2.3.2. Kollokationer medtages kun ved danske fagord, men ved både fællesord og fagord på engelsk. Der er ikke behov for kollokationer ved danske fællesord, da brugergruppen har dansk som modersmål, men som nævnt i afsnit 2.2.3.2, er der flere situationer, hvor der er behov for mange kollokationer enten på dansk eller på engelsk. Det kan være svært at vurdere, hvor mange "mange" kollokationer er, men da korpus stilles til rådighed både på engelsk og dansk (se nedenfor under Yderligere behov) vil jeg mene, at det er dækkende med to til tre kollokationer på hvert sprog i den leksikografiske artikel. Man kunne måske godt

argumentere for, at det slet ikke var nødvendigt med kollokationer i selve artiklen, men jeg forestiller mig, at to til tre kollokationer vil spare de fleste brugere for ekstrasøgninger i korpus.

- Andre informationer om sprogbrug medtages, hvis dette er relevant. Det kan eksempelvis være, hvis ordet afviger i frekvens eller lignende.
- Faglig markering medtages. Det kan fx være en markering af, hvilket fagområde termen hører til. I tilfælde af polysemi eller homonymi vil en faglig markering være en stor hjælp til at vælge det korrekte lemma. I Lifs tilfælde vil den faglige markering være en markering af, hvilken kategori termen tilhører.
- Faglig forklaring medtages. Selvom behovet for en faglig forklaring opstår i en kommunikativ situation, vil der i termbasen ikke være forskel på en faglig forklaring, som skal opfylde et kommunikativt behov og en faglig forklaring, som skal opfylde et kognitivt behov.
- Ordklasse medtages. Derved kan brugeren vurdere, om han har fat i det korrekte lemma.
- Ækvivalent og graden af ækvivalens medtages, såfremt der ikke er fuld ækvivalens.
- Udtale undlades, da termbasen sigter mod skrevet sprog.
- Genusangivelse undlades, men vises i stedet implicit sammen med fleksionsangivelserne via kendeordet, på samme vis som Simonsen (2002) har gjort det (s. 241).

Med hensyn til de **Yderligere behov** vælges hhv. fravælges følgende oplysninger:

- Illustrationer, hvis primære funktion er at tydeliggøre og understøtte en faglig forståelse, jf. afsnit 2.2.3.2, vælger jeg ikke at have med, da sådanne ikke vil kunne anvendes på mange af Lifs kategorier. Eksempelvis er det ikke muligt, eller i hvert fald meget svært, at illustrere en smerte, en nikotinafhængighed eller, som et af eksemplerne, præhypertension, jf. afsnit 4.2.1.
- Synonymer tages med, da man derved vil kunne finde frem til en artikel, uanset hvilket ord der søges på. Antonymer undlader jeg, da de mest kan bidrage til en faglig forståelse, jf. afsnit 2.2.3.2, og da de faglige forklaringer alligevel skal være udførlige for at hjælpe lægfolkene, er der ingen grund til at medtage antonymer.
- Kildehenvisninger tages med i forbindelse med faglige forklaringer, så brugeren har mulighed for at indhente yderligere oplysninger eller verificere oplysningerne i eventuelle tvivlstilfælde, jf. afsnit 2.2.3.3. Der medtages ikke kildehenvisninger til kollokationer, men til gengæld stilles korpus til rådighed, så brugeren selv kan søge flere kollokationer, på samme vis som Simonsen (2002) har gjort det (se også nedenfor).

- Mulighed for søgning i korpus, intranet samt internet medtages. Denne mulighed nævnes dog ikke som brugerbehov af Bergenholtz og Tarp (1994), men de to forfattere forholder sig også kun til, hvad der er muligt i papirversioner. Som nævnt i afsnit 2.2.4 kan adgang til korpus/netværk hjælpe brugeren til en (endnu) større forståelse af opslagsordets brug, og brugeren er altid sikker på at have adgang til dynamiske, dermed helt opdaterede, data. Derfor synes der ikke at være noget, som taler imod at have denne mulighed med. Jeg anvender Corpus of Contemporary American English (1990-2011) og British National Corpus (2010), da jeg ikke har adgang til Lifs eget korpus. Ulempen ved at anvende amerikanske og britiske korpora frem for Lifs er, at de to udenlandske korpora ikke kun er opbygget vha. tekster, som er relevante for Lif.
- Fællesord medtages. Medarbejderen, som har indsamlet termer til ordlisten, har valgt at medtage fællesord. Dette har hun skønnet nødvendigt, og da et argument for netop at medtage fællesord er, at man kan spare brugeren opslag i en almensproglig ordbog, virker det fornuftigt at medtage disse, jf. afsnit 2.2.1.1.

Lif-termbasens genuine formål er altså, jf. definitionen af genuint formål afsnit 2.2.2, at opfylde alle de ovennævnte behov hos de ovennævnte brugere i de ovennævnte situationer. Men da jeg forestiller mig, at brugerne selv skal kunne designe deres eget artikelbillede, jf. afsnit 4.2, vil det genuine formål ændre sig, alt efter hvilket behov den enkelte bruger har. Hvis en lægmand i en produktionssituation mangler viden om det emne, han skal skrive noget om, og han selv vælger, hvilke oplysninger han vil have vist, ændrer det genuine formål sig fra det ovenstående og meget brede formål til at opfylde et behov for ny viden hos brugergruppen lægfolk i en produktionssituation.

4 Artikeleksempler

I dette kapitel opstilles først en skabelon over en terminologisk artikel, som dernæst anvendes på udvalgte termer fra Lifs ordliste i kategorien *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser*. Efterfølgende laves nøjagtig det samme med en leksikografisk artikel, og de samme termer, som blev anvendt i de terminologiske artikler, sættes ind i de leksikografisk opbyggede artikler.

4.1 Terminologisk artikel

Hverken Cabré (1999), Madsen (1999), Madsen (2005) eller COTSOES (2002), som er de terminologiske kilder, jeg primært har beskæftiget mig med, giver et praktisk eksempel på, hvordan en terminologisk artikel kan opstilles, men giver kun anbefalinger og bud på, hvilke oplysninger artiklen skal indeholde. Derfor lader jeg mig inspirere af begrebs- og vidensbasen i-Term. DANTERMcentret skriver om i-term, at systemet er "et af de nyeste term- og vidensbaseprodukter på markedet, og er udviklet til at kombinere den seneste it-teknologi med den nyeste forskning inden for terminologi og begrebsmodellering" (DANTERMcentret, 2009b).

Nedenfor vises en tabel over de felter, som jeg i analysen, afsnit 3.4.1, har fundet frem til, skal med i en terminologisk termbase til Lifs medarbejdere. Tabellen anvendes som skabelon for alle de terminologiske artikler, som, sammen med de leksikografiske artikler, kommer til at ligge til grund for den videre diskussion af, hvorvidt en blanding af terminologiske og leksikografiske principper vil give den mest optimale hjælp til Lifs medarbejdere. Artiklen er her "foldet helt ud", dvs. at jeg forestiller mig, at brugeren selv kan vælge, hvilke oplysninger han vil have vist. Eksempelvis vil det være en fordel for fagfolk at kunne fravælge oplysninger om supplerende træk, da fagfolk primært har behov for ækvivalenter, jf. afsnit 2.1.2. Derved tages der hensyn til de forskellige brugergrupper som anbefalet, jf. afsnit 2.1.3.

I skabelonen og de efterfølgende terminologiske artikeleksempler vises kun oplysninger til det danske udtryk samt det ækvivalente engelske udtryk. Egentlig hører det engelske udtryk hjemme i sin egen engelske artikel med de samme oplysninger som i den danske, da man i terminologien arbejder med ét sprog ad gangen (Madsen, 1999, s. 129). Den ækvivalente engelske artikel vil dog altid være knyttet sammen med den danske.

Emne:

Dansk: term, ortografisk variant

genus, ordklasse, fleksion, *status*

Kilde:

Kontekst:

Kilde:

Kontekst:

Kilde:

Dansk: synonym term

genus, ordklasse, fleksion, *status*

Kilde:

Kontekst:

Kilde:

Kontekst:

Kilde:

Definition:

Kilde:

Supplerende træk:

Kilde:

Henvisning:

Yderligere oplysninger:

Indlærings- og opdateringsdato:

Engelsk: term (Bemærkning vedr. ækvivalens)

ordklasse, fleksion, *Status*

Kilde:

Etc.

Felterne fra den danske del gentages i den engelske del.

4.1.1 Artikeleksempel 1: præhypertension

Emne: MEDICINSKE UDTRYK OG SYGDOMSBETEGNELSER

Dansk: præhypertension

fælleskøn, substantiv, ingen pluralis

Kilde: Dansk Hypertensionsselskab (2009)

Kontekst: I de seneste amerikanske guidelines anbefales non-farmakologisk intervention over for patienter med **præhypertension**, altså i princippet ved blodtryk fra 120/80 mmHg.

Kilde: Dansk Hypertensionsselskab (2009)

Kontekst: Den store forskel mellem de amerikanske og de europæiske guidelines er begrebet

»**præhypertension**«.

Kilde: Heebøll-Nielsen (2004)

Definition: blodtryk på 120-139/80-89 mmHg

Kilde: Dansk Hypertensionsselskab (2009)

Supplerende træk: Et blodtryk med disse værdier defineres endnu ikke som forhøjet, men dog over normalt blodtryk. Personer med præhypertension ligger i risikogruppen for at udvikle forhøjet blodtryk.

Præhypertension er et amerikansk begreb. I Europa har man andre grænser for, hvornår blodtrykket er højere end normalt. I Europa kategoriseres et blodtryk på 120-129/80-84 mmHg som normalt og et blodtryk på 130-139/85-89 mmHg som højt normalt blodtryk.

Kilde: Dansk Hypertensionsselskab (2009)

Henvisning: blodtryk, hypertension

Indlæsningsdato: 12.9.2011

Engelsk: **prehypertension** (US – Der findes ikke en tilsvarende term på UK engelsk)

substantiv, ingen pluralis

Kontekst: **Prehypertension** means you're likely to end up with high blood pressure, unless you take steps to prevent it.

Kilde: National Heart, Lung and Blood Institute (2011)

Kontekst: People with **prehypertension** should have their readings checked more often.

Kilde: Harvard Health Publications (2007)

4.1.2 Artikeleksempel 2: kronisk obstruktiv lungesygdom

Emne: MEDICINSKE UDTRYK OG SYGDOMSBETEGNELSER

Dansk: kronisk obstruktiv lungesygdom

fælleskøn, substantiv, ingen pluralis, *anbefalet*

Kontekst: En del personer, der lider af **kronisk obstruktiv lungesygdom**, har også samtidigt...

Kilde: Johansen (2010)

Dansk: KOL

fælleskøn, substantiv, ingen pluralis, *anbefalet*

Dansk: rygerlunger

fælleskøn, substantiv, ingen singularis, *frarådet*

Definition: obstruktiv lungesygdom hvor der ses en kronisk obstruktion (tilstopning) af luftvejene med væsentligt nedsat udåndingshastighed

Kilde: Johansen (2010)

Supplerende træk: Sygdommen medfører gradvis ødelæggelse af lungevævet. Der findes ingen helbredende behandling, og den tabte lungefunktion kan ikke genetableres. Symptomerne er gentagne lungeinfektioner, hoste, opspyt og åndenød. Senere i sygdomsforløbet kan åndenøden blive stærkt invaliderende og forårsage lungesvigt. Sygdommen fører til mange indlæggelser og kræver mange dødsfald. Kronisk obstruktiv lungesygdom er en følgesygdom til kronisk bronkitis og/eller lungeemfysem.

Kilde: Johansen (2010) og Lange (2011)

Yderligere oplysninger: Kronisk bronkitis og lungeemfysem er ofte forårsaget af rygning, og derfor kaldes KOL også rygerlunger.

Indlæsningsdato: 15.10.2011

Engelsk: chronic obstructive pulmonary disease

substantiv, ingen pluralis

Kontekst: patient with **chronic obstructive pulmonary disease...**

Kilde: Corpus of Contemporary American English (1990-2011)

Kontekst: None of the patients had a clinical history of **chronic obstructive pulmonary disease.**

Kilde: British National Corpus (2010)

Engelsk: COPD

substantiv, ingen pluralis

Engelsk: chronic obstructive lung disease, COLD (US – denne term anvendes ikke på UK engelsk)

substantiv, ingen pluralis

4.1.3 Artikeleksempel 3: ikke-farmakologisk

Emne: MEDICINSKE UDTRYK OG SYGDOMSBETEGNELSER

Dansk: ikke-farmakologisk

adjektiv

Kontekst: ...være en kombination af **ikke-farmakologisk** behandling og lægemidler.

Kilde: reumadoktor.dk

Dansk: ikke-medicinsk

adjektiv

Definition: hvor der ikke anvendes lægemidler

Kilde: reumadoktor.dk

Indlæsnings- og opdateringsdato: 31.10.2011

Engelsk: non-pharmacological

adjektiv

Kontekst: ...efficacy of **non-pharmacological** interventions.

Kilde: Cignacco, E et al. (2007)

Kontekst: **Non-pharmacological** Pain Management Therapies

Kilde: Drugs.com

Engelsk: non-pharmacologic

adjektiv

4.1.4 Artikeleksempel 4: generisk lægemiddel

Emne: MEDICINSKE UDTRYK OG SYGDOMSBETEGNELSER

Dansk: generisk lægemiddel

intetkøn, substantiv

Dansk: generisk medicin

fælleskøn, substantiv

Dansk: generikum

intetkøn, substantiv, generika (pluralis)

Kontekst: Skulle lægemidlet - såvel originalt som generikum - udvise uhensigtsmæssige virkninger...

Kilde: Thirstrup (2006)

Dansk: kopimedicin

fælleskøn, substantiv

Definition: lægemiddel, hvis aktive stof er identisk med det aktive stof i et originalt lægemiddel

Kilde: Lægemiddelindustriforeningen (b)

Supplerende træk: Binde- og fyldstofferne i det generiske lægemiddel kan være anderledes end i originalen.

Derfor kan nogle patienter reagere anderledes på generiske lægemidler end på de originale.

Kilde: Lægemiddelindustriforeningen (b)

Yderligere oplysninger: Betegnelsen kopimedicin anvendes indimellem som synonym med forfalsket medicin.

Kilde: Thirstrup (2006).

Generisk medicin er som regel billigere end det originale præparat, da der ikke skal afholdes udviklingsomkostninger.

Kilde: Ratiopharm (2010).

Indlæsnings- og opdateringsdato: 1.11.2011

Engelsk: generic medicine

substantiv

Kontekst: A generic medicine is a medicine that is developed to be...

Kilde: European Medicines Agency (2011)

Engelsk: generic drug

substantiv

Engelsk: generics

substantiv, ingen singularis

Kontekst: By law, all generics must have the same active ingredients as the brands they copy.

Kilde: Consumer Reports

Engelsk: generic medicinal product

substantiv

Engelsk: generic medication

substantiv

Kontekst: ...first laboratory 'Tacrólimus' as a generic medication marketed in Europe.

Kilde: Health and Medicine News (2011)

4.2 Leksikografisk artikel

I forhold til mikrostrukturen af en leksikografisk artikel synes Simonsen (2002) at have tænkt alle de nye muligheder med i udviklingen af TeleLex, jf. afsnit 2.2.4. Brugeren af TeleLex kan selv designe sit eget visningsbillede, dvs. hvordan han vil tilgå data, alt efter hvordan han selv vurderer sit behov ud fra den givne situation og opgave. Dette forestiller jeg mig også, at Lif Koncernens medarbejdere skal kunne. Som nævnt ovenfor ved den terminologiske artikel, forestiller jeg mig altså, at artiklen skal kunne "foldes ind og ud" alt efter behov. Derudover er Simonsens (2002) ordbog udviklet netop til en koncern i modsætning til mange andre elektroniske ordbøger. Derfor lader jeg mig inspirere af hans mikrostruktur, som diskuteres i Simonsen (2002, s. 237-264). I opbygningen af en leksikografisk artikel anvender jeg dermed nedenstående skema, som er tilpasset efter Simonsen (2002) og tilføjet de ekstra felter, som, jf. analysen i afsnit 3.5.1 Brugerbehov, skal med.

Selvom Bergenholtz og Tarp (1994) hævder, at man ikke kan vende en ordliste i modsat sprogretning, hvis der er tale om et kulturbundet fagområde (s. 60), vil jeg alligevel mene, at dette kan lade sig gøre med Lifs ordliste, hvis det tydeligt fremgår, hvilken type engelsk der er tale om. Metasproget vil under alle omstændigheder være dansk, da brugergruppen er det. Man kan gøre brug af feltet *Andre informationer om sprogbrug* (se nedenfor) til at gøre opmærksom på ækvivalensforskelle. I skabelonen samt de efterfølgende leksikografiske artikler vises artiklerne med et dansk lemma og en engelsk ækvivalent, men disse bør altså også kunne gå den modsatte vej. I forhold til de synonymer der måtte være, forestiller jeg mig, at disse behandles i deres egen artikel og vil derfor kun fremstå som synonymer uden andre oplysninger i de nedenstående artikeleksempler. Jeg forestiller mig, at synonymerne er hyperlinks, så brugeren hurtigt kommer hen til det lemmatiserede synonym, når han klikker på det.

Opslagsord og oversættelse

Dansk			Engelsk		
lemma ; ortografisk variant; Lf- kategori	ordklasse	< <i>fleksion</i> >	ækvivalent (Bemærkning vedr. ækvivalens)	ordklasse	< <i>fleksion</i> >

Forklaring

Faglig forklaring Kilde:	Henvisning
-----------------------------	------------

Sprogbrug

DK synonymer
UK/US synonymer
Dansk kollokation
<i>Engelsk kollokation</i>
etc.
Andre informationer om sprogbrug

Portaler/søgninger

Dansk korpus	Dansk intranet	Dansk internet
Engelsk korpus	Engelsk intranet	Engelsk internet

4.2.1 Artikeleksempel 1: præhypertension

Opslagsord og oversættelse

Dansk			Engelsk		
præhypertension	substantiv	< -en; <i>ingen pluralis</i> >	prehypertension	substantiv	< -, <i>ingen pluralis</i> >
Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser			(US – Der findes ingen tilsvarende UK ækvivalent)		

Forklaring

Blodtryk på 120-139/80-89 mmHg. Et blodtryk med disse værdier defineres endnu ikke som forhøjet, men dog over normalt blodtryk. Personer med præhypertension ligger i risikogruppen for at udvikle forhøjet blodtryk. Præhypertension er et amerikansk begreb. I Europa har man andre grænser for, hvornår blodtrykket er højere end normalt. I Europa kategoriseres et blodtryk på 120-129/80-84 mmHg som normalt og et blodtryk på 130-139/85-89 mmHg som højt normalt blodtryk. Kilde: Dansk Hypertensionsselskab (2009)	Henvi sning: Blodtryk, hypotension
---	---

Sprogbrug

DK: ...anbefales non-farmakologisk intervention over for patienter med præhypertension , altså i princippet ved blodtryk fra 120/80 mmHg ¹ .
DK: ...har personer med præhypertension 3,5 gange højere risiko for at få en blodprop i hjertet ² .
US:... people with prehypertension (blood pressure that's between normal and high)... ³
US:... if pressure is between 120/80 and 139/89, a range called prehypertension ... ⁴
US:... if you fall into the new prehypertension category, don't panic... ⁵

¹ Kilde: Dansk Hypertensionsselskab (2009)

² Kilde: Dansk Hypertensionsselskab (2009)

³ Kilde: National Heart, Lung and Blood Institute (2011)

⁴ Kilde: Harvard Health Publications (2007)

⁵ Kilde: National Heart, Lung and Blood Institute (2011)

Portaler/søgninger

KorpusDK ⁶	Dansk intranet	Dansk internet
US: Corpus of Contemporary American English UK: British National Corpus	Engelsk intranet	Engelsk internet

⁶ Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

4.2.2 Artikeleksempel 2: kronisk obstruktiv lungesygdom

Opslagsord og oversættelse

Dansk			Engelsk		
Kronisk obstruktiv lungesygdom; Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser	substantiv	< -, <i>ingen pluralis</i> >	chronic obstructive pulmonary disease	substantiv	< -, <i>ingen pluralis</i> >

Forklaring

Kronisk luftvejssygdom, hvor lungefunktionen er nedsat og der ses en væsentlig nedsat udåndingshastighed. Sygdommen medfører gradvis ødelæggelse af lungevævet. Der findes ingen helbredende behandling, og den tabte lungefunktion kan ikke genetableres. Symptomerne er gentagne lungeinfektioner, hoste, opspyt og åndenød. Senere i sygdomsforløbet kan åndenøden blive stærkt invaliderende og forårsage langesvigt. Sygdommen fører til mange indlæggelser og kræver mange dødsfald. Kronisk obstruktiv lungesygdom er en følgesygdom til kronisk bronkitis og/eller lungeemfysem. Kilde: Kilde: Johansen (2010) og Lange (2011)	Henvisning:
--	-------------

Sprogbrug

DK synonym: KOL, rygerlunger
US synonym: COPD, chronic obstructive lung disease, (COLD) (US – anvendes ikke på UK engelsk)
DK: En del personer, der lider af kronisk obstruktiv lungesygdom har også samtidigt... ⁷
UK/US: ... <i>respiratory failure in patients with chronic obstructive pulmonary disease...</i> ⁸
UK/US: <i>None of the patients had a clinical history of chronic obstructive pulmonary disease...</i> ⁹
UK/US: <i>In patients with chronic obstructive pulmonary disease (COPD), the effects of supplemental oxygen...</i> ¹⁰
Synonymet rygerlunger frarådes

Portaler/søgninger

KorpusDK ¹¹	Dansk intranet	Dansk internet
US: Corpus of Contemporary American English	Engelsk intranet	Engelsk internet
UK: British National Corpus		

⁷ Kilde: Johansen (2010)

⁸ Kilde: Corpus of Contemporary American English (1990-2011)

⁹ Kilde: British National Corpus (2010)

¹⁰ Kilde: Corpus of Contemporary American English (1990-2011)

¹¹ Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

4.2.3 Artikeleksempel 3: ikke-farmakologisk

Opslagsord og oversættelse

Dansk			Engelsk		
ikke-farmakologisk; Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser	adjektiv		non-pharmacological	adjektiv	

Forklaring

hvor der ikke anvendes lægemidler Kilde: reumadoktor.dk	Henvi sning:
--	--------------

Sprogbrug

DK synonym: ikke-medicinsk
UK/US synonym: non-pharmacologic
Dansk: ...være en kombination af ikke-farmakologisk behandling og lægemidler.
UK/US: ... <i>efficacy of non-pharmacological interventions...</i> ¹²
UK/US: Non-pharmacological Pain Management Therapies ¹³
UK/US: NON-PHARMACOLOGICAL TREATMENT FOR ACNE ¹⁴

Portaler/søgninger

KorpusDK ¹⁵	Dansk intranet	Dansk internet
US: Corpus of Contemporary American English UK: British National Corpus	Engelsk intranet	Engelsk internet

¹² Kilde: Cignacco, E et al. (2007)

¹³ Kilde: Drugs.com

¹⁴ Kilde: Wonderly (2010)

¹⁵ Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

4.2.4 Artikeleksempel 4: generisk lægemiddel

Opslagsord og oversættelse

Dansk			Engelsk		
generisk lægemiddel; Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser	substantiv	< -et, -er >	Generic medicine	substantiv	< -, -es >

Forklaring

Lægemiddel, hvis aktive stof er identisk med det aktive stof i et originalt lægemiddel. Binde- og fyldstofferne i det generiske lægemiddel kan være anderledes end i originalen. Derfor kan nogle patienter reagere anderledes på generiske lægemidler end på de originale. Kilde: Lægemiddelindustriforeningen (b)	Henvi- sing:
--	-----------------

Sprogbrug

DK synonymer: generisk medicin, generikum, kopimedicin
UK/US synonymer: generic drug, generics, generic medicinal product, generic medication
DK: Et generisk lægemiddel indeholder et kendt aktivt stof... ¹⁶
UK/US: A generic medicine is a medicine that is developed to be... ¹⁷
UK/US:... legal steps to make low-cost generic medicine more readily available... ¹⁸
UK/US: You may be prescribed a generic medicine instead of a branded medicine ¹⁹ .
Betegnelsen kopimedicin anvendes indimellem som synonym med forfalsket medicin. ²⁰

¹⁶ Kilde: PharmaCoDane

¹⁷ Kilde: European Medicines Agency (2011)

¹⁸ Corpus of Contemporary American English (1990-2011)

¹⁹ NHS Choices (2011)

²⁰ Kilde: Thirstrup (2006)

Portaler/søgninger

KorpusDK ²¹	Dansk intranet	Dansk internet
US: Corpus of Contemporary American English UK: British National Corpus	Engelsk intranet	Engelsk internet

²¹ Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

5 Analyse og diskussion af artikeleksemplerne

I dette kapitel analyseres og diskuteres artikeleksemplerne opstillet i kapitel 4. Hvert felt fra den terminologiske artikel sammenholdes med det tilsvarende felt fra den leksikografiske artikel, og indholdet i felterne holdes op imod Lif-brugernes behov.

5.1 Terminologisk og leksikografisk artikeleksempel 1: præhypertension

Her analyseres og diskuteres indholdet i hhv. den terminologiske og leksikografiske artikel med termen præhypertension.

5.1.1 Emne eller faglig markering?

Emnefeltet er det første brugeren præsenteres for i den terminologiske artikel, og feltet fungerer som en slags overskrift til hele artiklen. Det er her begrebsfokuseringen kommer til udtryk.

Da der ikke findes homonyme og polyseme termer i en terminologisk termbase, hører denne oplysning egentlig til i termbasens makrostruktur og er derved en overflødig oplysning inde i selve artiklen. Netop fordi der ikke findes homonyme og polyseme termer inden for terminologien, vil brugeren skulle søge i en helt anden termbase, hvis han ledte efter udtrykket præhypertension (udtryk kan godt være polyseme/homonyme) med en anden betydning end den inden for medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser.

Hvis det antages, at præhypertension var et homonym med en betydning som i artikeleksemplet, altså som normalt forhøjet blodtryk ifølge amerikanske standarder, og en anden betydning som fx et sundhedsøkonomisk udspil, vil de to termer altså befinde sig i hver sin termbase. En bruger, som er stødt på udtrykket præhypertension, og som gerne vil vide mere om dette udtryk, skal dermed have en idé om, hvilket fagområde han skal kigge under. Har han ikke det, vil han, i en flerfagstermbase som Lif, muligvis kun lede i én termbase og fejlagtigt tro, at udtrykket præhypertension udelukkende har at gøre med sundhedsøkonomi.

Man kan selvfølgelig sige, at en bruger nok højst sandsynligt vil have en idé om, hvilket fagområde en term hører til ud fra den kontekst, han har set termen i. På den anden side kan det måske være nyttigt for ham at vide, at udtrykket også kan benyttes i en anden kontekst inden for koncernens fagområder.

I den leksikografiske artikel præsenteres fagområdet sammen med lemmaet i form af den faglige markering. I modsætning til den terminologisk opbyggede termbase, fokuserer man på ordet, og betydningerne af homonymer/polysemer vil alle figurere under det samme lemma. I tilfældet med det tænkte homonym præhypertension, vil begge fagområder, medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser samt sundhedsøkonomi, blive noteret sammen med lemmaet. Herved vil en bruger, som ikke har en idé om, hvilket fagområde han skulle have søgt under, være godt hjulpet, idet han her tydeligt vil kunne se, at lemmaet har flere betydninger, og han skal kun foretage en enkelt søgning for at finde ud af det.

5.1.1.1 Anbefaling

I forhold til alle brugergrupper i Lif Koncernen mener jeg, at der er flest fordele ved den leksikografiske semasiologiske metode, når termbasen behandler flere fag som Lif Koncernens gør. For det første kan man som bruger være sikker på, at alle relevante betydninger inden for koncernens fagområder vises i artiklen, og for det andet skal man netop kun foretage en enkelt søgning. Derfor må man lave en tydelig markering i artiklen, så brugeren ikke kan komme i tvivl om, hvilken definition/faglig forklaring der hører til hvilket udtryk/lemma, og hvilken ækvivalent der hører til hvilken term.

5.1.2 Udtryk eller lemma?

Det næste felt, brugeren præsenteres for i den terminologiske artikel, er selve udtrykket. Hertil hører oplysning om køn, ordklasse samt oplysning om, at udtrykket præhypertension ikke findes i pluralis. Der er ikke vist yderligere oplysninger om fleksion, da termen har almindelig regelmæssig bøjning i bestemt ental. Kilden til udtrykket indgår også, da udtrykket er forholdsvist usædvanligt. En Google-søgning giver eksempelvis blot 113 resultater, og udtrykket findes hverken i Den Danske Ordbog (Den Danske Ordbog) eller i Gyldendals røde ordbøger (Gyldendals røde ordbøger), selvom begge ordbøger medtager udtrykket hypertension. Til udtrykket i den terminologiske artikel hører også oplysning om status, hvilket ikke er medtaget her, da der ikke er noget bemærkelsesværdigt ved udtrykkets frekvens mm.

I den leksikografiske artikel ses lemmaet, faglig markering, ordklasseangivelse samt fleksionsangivelse.

Når man ser på de grammatiske oplysninger, er der ved første øjekast ikke den store forskel mellem de to artikler. Men hvis man eksempelvis kun så på oversætternes behov, ville der i den terminologiske artikel ikke være grammatiske oplysninger, da det her forudsættes, at professionelle sprogfolk har styr på grammatikken. I

modsætning hertil vil der altid være grammatiske oplysninger i en leksikografisk artikel. Her tager leksikografien nemlig hensyn til, at oversætteren ikke nødvendigvis er fagmand og derfor ikke har modersmålskompetence inden for fagområdet.

Den terminologiske artikel medtager en ekstra oplysning om kilden til udtrykket, men denne oplysning virker overflødig, når der er kildeangivelser i konteksteksemplerne, se nedenfor i afsnit 5.1.6. Hvis brugeren er i tvivl om validiteten af udtrykket, er det muligt, at han kan stilles tilfreds med konteksteksemplerne. Hvis ikke kan han via kildeangivelserne til konteksteksemplerne undersøge udtrykkets gyldighed.

5.1.2.1 Anbefaling

I forhold til Lif Koncernens medarbejdere virker det mest fornuftigt at antage, at oversætterne og sprogmedarbejderne ikke har fuld modersmålskompetence inden for Lif Koncernens forskellige fagområder, da de netop ikke er fagfolk. I forbindelse med de grammatiske oplysninger er det derfor mest hensigtsmæssigt at læne sig op ad leksikografien. Dette betyder, at der i Lif-termbasen altid bør inkluderes fleksion uanset regelmæssighed sammen med ordklasseangivelse. Genusangivelsen vises implicit i fleksionen.

5.1.3 Synonym

Ingen af disse artikler har synonymer. Det danske udtryk *højt normalt blodtryk* kan ikke anvendes som synonym, da værdierne er anderledes, jf. de supplerende træk eller den faglige forklaring i afsnit 4.1.1 eller 4.2.1.

5.1.4 Definition og supplerende træk eller faglig forklaring?

I den terminologiske artikel er definitionen meget kort og indeholder udelukkende de karakteristiske træk, som adskiller begrebet fra andre. Dette er i tråd med terminologiens anbefaling om, at definitioner skal være korte, enkle og bestå af en enkelt sætning. I dette tilfælde er definitionen faktisk lavet som en indholdsdefinition, på trods af at indholdsdefinitionen egentlig forudsætter opbygningen af et begrebssystem, som nævnt i afsnit 3.4.1. Dette vidner om, at et løst begrebssystem i skitseform godt kan fungere som arbejdsredskab for terminologen, når man indsamler termer og danner sit eget overblik over området, selvom begrebssystemet ikke indgår i det færdige produkt. Som supplement til definitionen findes de supplerende træk, og som det ses af artiklen, er det her, oversættere og lægfolk skal hente deres viden. Det på trods af at man jo faktisk er

opmærksom på, at fx sprogmedarbejdere har behov for generelle oplysninger frem for specifikke, når det gælder udarbejdelsen af definitioner, jf. afsnit 2.1.2. Men med reglerne for udarbejdelse af definitionen, er det umuligt at indeholde alle de oplysninger, som lægfolkene skønnes at have behov for, i definitionen.

I den leksikografiske artikel er den faglige forklaring meget grundig, udførlig og ikke mindst lang, da den skal anvendes både i kognitive og kommunikative situationer. Der er ikke udarbejdet regler på samme måde som i terminologien for, hvordan faglige forklaringer skal udføres. I leksikografien er man også opmærksom på, hvem den faglige forklaring henvender sig til. I dette tilfælde er den faglige forklaring primært udarbejdet til lægfolk i kognitive situationer, og derfor er det den almenfaglige viden, der er lagt vægt på. I artiklen med præhypertension fremgår det implicit af det første ord i den faglige forklaring, at præhypertension er et underbegreb til blodtryk. Derved ses også implicit, at begrebssystemer indgår i det leksikografiske forarbejde i indsamlingen af termer og ord, jf. også afsnit 2.2.4.

Terminologiens definition er mest anvendelig til fagfolk. Da fagfolk kender deres fag, er det netop kun de adskillende træk, de har behov for - hverken mere eller mindre. I forhold til lægfolk og oversættere er definitionen i den terminologiske artikel dog helt uanvendelig. De må søge viden i de supplerende træk. Leksikografiens faglige forklaring er lige omvendt - alt for lang i forhold til fagfolkene, men dækkende i forhold til lægfolk.

5.1.4.1 Anbefaling

I forhold til Lif-brugerne mener jeg, at det er terminologiens to felter, der er mest anvendelige. Ved at have to felter vil denne del af artiklen nemlig kunne foldes ind, således at Lifs fagfolk ikke behøver at "drukne" i en viden, de allerede besidder. Fagfolkene vil, som tidligere nævnt, have størst behov for ækvivalenter og grammatiske oplysninger, men man kan fx anvende den korte definition til at verificere, at de har fat i den rigtige term.

5.1.5 Henvisninger

Begge artikler indeholder henvisninger, og disse er helt ens. Når termbasen bliver mere udbygget, kunne man godt forestille sig, at der ville komme flere henvisninger til præhypertension. Lif Koncernens ordliste indeholder blodtryk og hypertension, men det vil være nærliggende også at medtage hypotension og normalt blodtryk.

Dette er dog et valg, som træffes af medarbejderen, som er ansvarlig for listen. Jeg forestiller mig, at henvisningerne er hyperlinks, så brugeren hurtigt kan klikke sig videre til de pågældende artikler.

5.1.6 Kontekst eller sprogbrug?

Her har jeg valgt at medtage det maksimale antal konteksteksempler i den terminologiske artikel, fordi udtrykket er usædvanligt. Derved kan brugerne, i dette tilfælde lægfolkene som producerer på dansk, se, at udtrykket anvendes på lignende vis som fx forhøjet blodtryk. Det samme er tilfældet med de engelske konteksteksempler. Disse henvender sig blot til oversætterne og fagfolkene, som jo er de brugergupper, der oversætter til/skiver på engelsk.

Leksikografien har ikke restriktioner på kollokationer, men siger i stedet, at visse brugergupper kan have behov for mange kollokationer. Her har jeg to kollokationer til det danske lemma og tre til ækvivalenten. To danske kollokationer mener jeg er dækkende med samme argumentation som ovenfor. Til gengæld har jeg valgt at have tre engelske kollokationer med. De tre kollokationer viser forskellige sammensætninger som alligevel ikke er forskellige fra mere almindelige ord i samme kategori, fx hypertension eller high blood pressure.

5.1.6.1 Anbefaling

Når man ser på selve indholdet af konteksteksempler og kollokationer, er der ikke nogen nævneværdig forskel. Leksikografien giver mere frihed i vurderingen af, hvor mange kollokationer brugerguppen har behov for. Terminologien siger højst to, hvorimod leksikografien ikke har noget loft, men tværtimod siger "mange". I forhold til Lif-brugerne synes jeg, det vil give mest mening at lægge sig et sted mellem de to anbefalinger. Det vil sige, at højst to i visse tilfælde kan være for lidt, og "mange" kan ofte være for mange. Der er ikke nogen grund til at gentage synonyme kollokationer, men hvor mange der er behov for afhænger af den enkelte term. At "lægge sig et sted mellem de to anbefalinger" betyder, at jeg vælger den leksikografiske frihed, som betyder, at der ikke er begrænsninger på antallet af kollokationer.

5.1.7 Ækvivalent

I den terminologiske artikel angives ækvivalenten først efter alle de andre oplysninger. Det er, som nævnt i afsnit 4.1, fordi ækvivalenten har sin helt egen artikel, da man arbejder parallelt med begge sprog. Oplysninger

til ækvivalenten er de samme som til det danske udtryk – bortset fra genusangivelse. Yderligere er der også en bemærkning vedrørende ækvivalens; begrebet er amerikansk og findes ikke på UK engelsk.

I den leksikografiske artikel følger ækvivalenten derimod umiddelbart efter lemmaet og har altså ikke sin egen artikel. Til oplysningerne om ækvivalenten hører en markering af, hvilken type engelsk det drejer sig om, da ækvivalenten kun findes på US engelsk, samt en specifik bemærkning om at termen netop kun findes på US engelsk. Derudover findes også de samme oplysninger om ordklasse og fleksion som ved det danske lemma.

5.1.7.1 *Anbefaling*

I forhold til Lif-brugerne er det unødvendigt at kopiere alle felter fra den danske del af artiklen i den engelske. Faktisk er det kun den engelske ækvivalent samt engelske konteksteksempler, Lif-medarbejderne har behov for. Det danske og engelske udtryk deler samme definition samt supplerende træk og alle andre oplysninger, som hører under de begrebsrelaterede oplysninger. Da alle brugere har dansk som modersmål, er der ikke behov for disse oplysninger på engelsk. Her foretrækkes den leksikografiske metode altså.

Hvad angår de grammatiske oplysninger er problematikken og min konklusion præcis den samme som ovenfor ved afsnit 5.1.2.

5.1.8 *Kildeoplysninger*

I den terminologiske artikel findes der en del kildeoplysninger til udtrykket, til konteksterne, til definitionen og til de supplerende træk.

I den leksikografiske artikel findes kildeoplysninger kun til den faglige forklaring. Der kunne også være kildeoplysninger til kollokationerne, men da der er mulighed for at søge i korpora, jf. afsnit 5.1.9, er dette undladt.

Som tidligere nævnt virker kildeoplysningen til udtrykket overflødig i den terminologiske artikel, da udtrykket vil kunne verificeres via konteksteksemplerne. Indholdet i de terminologiske oplysninger *Definition og Supplerende træk* er det samme som i den leksikografiske *Faglig forklaring*, og her har begge artikler kildeoplysninger. Det kunne kollokationerne i den leksikografiske artikel, som nævnt, på sin vis også have. Man kunne godt forestille sig, at kollokationerne også fungerede som links, så brugeren ville komme direkte

hen til det sted i korpus, intra- eller internet, hvor kollokationen var taget fra, når han klikkede på den. Derved ville brugeren nemt kunne se, hvor kollokationen kom fra.

5.1.8.1 Anbefaling

Da kildeoplysningen til udtrykket fravælges, er det altså her den leksikografiske metode, der foretrækkes. Kildeoplysningerne skal med, så brugerne selv kan verificere artikeloplysningerne og vurdere kvaliteten af dem.

5.1.9 Korpussøgning samt netsøgning

Det er kun den leksikografiske artikel, som giver mulighed for at søge i korpora, intra- og internet.

5.1.9.1 Anbefaling

I forhold til Lif Koncernens medarbejdere er korpus- samt netsøgning en stor fordel og bør medtages i Lif Koncernens termbase. Alle Lif-brugerne vil kunne anvende denne mulighed, da alle brugergrupper producerer tekst. Korporasøgning kan hjælpe ved produktion af idiomatiske tekster. Både korpus- og netsøgning kan anvendes i forbindelse med videnstilegnelse. Det vil især Lif Koncernens oversættere samt kommunikations- og sprogmedarbejdere få glæde af.

5.1.10 Yderligere oplysninger eller andre informationer om sprogbrug?

Det terminologiske felt *Yderligere oplysninger* fungerer som en slags samlefelt, hvor oplysninger som ikke passer ind andre steder står. I artiklen med præhypertension er der dog ikke noget at bemærke.

Det leksikografiske felt *Andre oplysninger om sprogbrug* anvendes til bemærkninger om eksempelvis stil, alder, hyppighed m.fl., jf. afsnit 2.2.3.2. Derved bliver det leksikografiske felt også et samlefelt med den forskel, at dette felt er begrænset til at samle information om termens/ordets brug, og man vil her kunne se oplysninger om termens/ordets status. Statusoplysninger er i den terminologiske artikel placeret sammen med hhv. udtrykket og ækvivalenten.

5.1.10.1 Anbefaling

I forhold til Lif-medarbejderne vil jeg mene, at hvis der er noget at bemærke vedrørende status, har de mest behov for oplysningen sammen med udtrykket/lemmaet/ækvivalenten. Særligt fordi det er muligt, at artiklen er "foldet ind" og derved ikke viser feltet med andre informationer om sprogbrug. Det er jo noget den enkelte bruger selv bestemmer. I forhold til status er det altså den terminologiske artikel, som fungerer bedst.

5.1.11 Indlæsnings- og opdateringsdato

Det er kun den terminologiske artikel, som indeholder information om indlæsnings- og opdateringsdato.

5.1.11.1 Anbefaling

I forhold til Lif Koncernens termbase vil det være en fordel at have denne oplysning med, da jeg forventer, at medarbejderen som er ansvarlig for termbasen, løbende vil indlæse nye ord og termer. Derved vil Lif-medarbejderne altid kunne se, hvor nye termerne er, og dermed også hvor opdateret basen og den enkelte term er.

5.2 Artikeleksempel 2: kronisk obstruktiv lungesygdom

I dette afsnit analyseres og diskuteres hhv. den terminologiske og den leksikografiske artikel nummer to; kronisk obstruktiv lungesygdom.

I forhold til afsnit 5.1.1 ovenfor er diskussionen den samme, og denne gentages derfor ikke. Det samme er tilfældet i forhold til afsnit 5.1.7, afsnit 5.1.8, afsnit 5.1.9 samt afsnit 5.1.11.

5.2.1 Udtryk eller lemma?

I den terminologiske artikel ses nøjagtig de samme grammatiske oplysninger som ved den forrige artikel med præhypertension. Her fremgår kilden til udtrykket ikke, da denne ikke vurderes at være usædvanlig. Derimod er der her tilføjet en statusangivelse; *anbefalet*. Statusangivelsen skal ses i forhold til det danske synonym, rygerlunger, der har fået statussen *frarådet*. Selvom Lifs termbase ikke er tænkt som en normativ termbase, jf. afsnit 3.4.1, har jeg alligevel valgt at anbefale et udtryk frem for et andet, da kronisk obstruktiv lungesygdom er den medicinske betegnelse for sygdommen. Synonymet rygerlunger er, ifølge opslagsværket Medicin.dk, "misvisende, da man godt kan få sygdommen, selvom man kun har røget meget lidt eller slet ikke" (Lange, 2011).

Som det ses i artiklen, indgår akronymet KOL som synonym og har også fået statussen *anbefalet*. KOL anvendes mindst ligeså hyppigt, faktisk mere, end udtrykket i hele sin længde. Dette ses bl.a. ved en Google-søgning, hvor "KOL" giver ca. 108.000.000 hits, og "kronisk obstruktiv lungesygdom" giver lidt over 25.000 hits. Men da udtryk og akronym er helt det samme, er der ingen grund til at anbefale det ene frem for det andet, og derfor er begge udtryk blevet *anbefalet*. Om man anvender det ene frem for det andet, er et spørgsmål om smag.

I den leksikografiske artikel ses ligeledes de samme grammatiske oplysninger som ved forrige artikel. KOL indgår som synonym på lignende vis som i den terminologiske artikel.

Da præcis de samme grammatiske oplysninger indgår i de to artikeltyper, er diskussionen mht. dem den samme som ved forrige artikel. I forhold til Lif-brugerne foretrækkes den leksikografiske tilgang altså. Forskellen mellem oplysningerne i denne artikel er her, at den terminologiske artikel har en statusmarkering

tilknyttet termen, hvilket den leksikografiske artikel ikke har. Der findes en statusoplysning i den leksikografiske artikel, men denne befinder sig i et andet felt, jf. afsnit 5.2.6.

5.2.1.1 Anbefaling

I forhold til Lif-brugerne vil jeg her mene, at statusfeltet giver en relevant oplysning, som bør medtages i Lif's termbase. Det er særligt i forbindelse med produktion af danske patientpjecer og lignende udgivelser, at denne statusoplysning kan være meget nyttig. Nogle KOL-patienter kunne måske føle sig stødt over betegnelsen rygerlunger, hvis de netop ikke har røget, men har fået sygdommen af andre årsager.

5.2.2 Synonym

Der er her medtaget et dansk synonym (*rygerlunger*) i begge artikler, som i begge artikler har fået statussen frarådet. Dette behandles ovenfor.

Synonymet KOL har en status som *anbefalet* i den terminologiske artikel, da udtrykket blot er et akronym til kronisk obstruktiv lungesygdom, som ligeledes har statussen *anbefalet*. Det ækvivalente synonym COPD fungerer på samme måde som KOL i den terminologiske artikel. Som synonym behandles KOL på nøjagtig samme måde som det første udtryk, kronisk obstruktiv lungesygdom, i den terminologiske artikel. KOL har sine egne grammatiske oplysninger tilknyttet, og alle andre oplysninger i artiklen er også gældende for synonymet.

Den leksikografiske artikel viser ikke grammatiske oplysninger til synonymet, men dette har til gengæld sin egen artikel.

Begge artikler har også et synonym til ækvivalenten (COLD), men her er der ikke angivet en status. Selvom man måske godt kunne fraråde COLD for at sikre, at brugeren ikke kommer til at anvende dette udtryk/lemma forkert, vælger jeg ikke at gøre det, da termen jo faktisk anvendes på US engelsk.

5.2.2.1 Anbefaling

I forhold til Lif-brugerne er det her den terminologiske metode, som er bedst anvendelig. I forbindelse med oversættelse, som alle brugergrupper beskæftiger sig med i større eller mindre grad, giver det mest mening at

samle alle oplysninger på ét sted. Ved at have grammatiske oplysninger til alle synonymer og behandle dem på lige fod med det første udtryk/lemma, vil brugerne nemt kunne vælge, hvilket udtryk/lemma de synes er mest passende og anvende dette på korrekt vis uden at være nødsaget til at åbne en anden artikel, hvis der skulle være behov for grammatiske oplysninger. Det samme er gældende i forbindelse med produktion af tekster på både dansk og engelsk – også her gælder det alle brugergrupper. Selve diskussionen i forhold til antallet af grammatiske oplysninger er den samme som i afsnit 5.1.2 under artikeleksemplet med præhypertension.

5.2.3 Definition og supplerende træk eller faglig forklaring?

Definitionen i den terminologiske artikel følger igen terminologiens regler for, hvordan definitioner opbygges, men her er den ikke opbygget som en indholdsdefinition som ved den forrige artikel.

Som det ses af de supplerende træk, er KOL forårsaget af kronisk bronkitis og/eller lungeemfysem. Disse to sygdomme går, sammen med astma, under samlebetegnelsen obstruktive lungesygdomme (Johansen, 2010). Dvs. at man i en indholdsdefinition på baggrund af et begrebssystem ikke ville kunne definere KOL som en obstruktiv lungesygdom – for en eller flere obstruktive lungesygdomme er jo netop årsagen til KOL, selvom KOL faktisk er en type obstruktiv lungesygdom. Her har jeg blot kaldt den en obstruktiv lungesygdom efterfulgt af de karakteristiske træk som et forsøg på at lægge mig så tæt op ad en indholdsdefinition, som det er muligt.

Som man også så i den tidligere artikel med præhypertension, er det i de supplerende træk, at oversættere og lægfolk skal hente deres viden i den terminologiske artikel, hvor fagfolk vil kunne nøjes med definitionen.

Den faglige forklaring i den leksikografiske artikel afviger faktisk ikke fra den terminologiske definition og supplerende træk, ud over at den ikke gør noget forsøg på at udarbejde en forklaring på baggrund af nærmeste overbegreb.

5.2.3.1 Anbefaling

I forhold til brugerne i Lif Koncernen vil jeg ligeledes her mene, at den bedste løsning er at lave et definitionsfelt med en kort definition udarbejdet efter terminologiske regler og have et supplerende felt med oplysninger til oversættere og lægfolk. Ved at have to felter er brugeren selv herre over, hvor meget information han ønsker, idet han kan folde ind og ud.

5.2.4 Henvisninger

Der er ingen termer/ord på Lif Koncernens ordliste, som har forbindelse til kronisk obstruktiv lungesygdom, KOL, men man kunne godt forestille sig, at der på sigt ville blive henvist til kronisk bronkitis og lungeemfysem.

5.2.5 Kontekst eller sprogbrug?

I den terminologiske artikel er der medtaget et enkelt dansk konteksteksempel. Eksemplet er udvalgt til at vise, at man godt kan "lide af" KOL. Man kan selvfølgelig "lide af" mange sygdomme, men det er fx mere usædvanligt at "lide af mæslinger" (giver kun to hits på Google, hvor "lider af mæslinger" giver syv hits). Termen indgår ikke i usædvanlige sammenhænge, og derfor har jeg ikke fundet det nødvendigt med et konteksteksempel mere. Da synonymet rygerlunger er frarådet, er der ikke medtaget konteksteksempler hertil. Det maksimale antal konteksteksempler er medtaget i forhold til ækvivalenten som en hjælp til fagfolk og oversættere, der jo skriver på engelsk.

I den leksikografiske artikel er der ligeledes kun en enkel dansk kollokation, men til gengæld tre engelske. Disse viser tre forskellige måder at anvende COPD på og kan være en hjælp til fagfolk og oversættere, når de producerer på engelsk.

5.2.5.1 Anbefaling

I forhold til dette udtryk/lemma mener jeg, at den leksikografiske artikel giver mest hjælp til Lif-brugerne. Som nævnt i afsnit 5.1.6 i forbindelse med præhypertension kan "mange" kollokationer være for mange, og højst to kan være for lidt. Jeg har benyttet mig af den leksikografiske frihed i bedømmelsen af antallet af kollokationer og netop valgt tre engelske konteksteksempler, fordi de, som nævnt, viser tre forskellige måder at anvende COPD på.

5.2.6 Yderligere oplysninger eller andre informationer om sprogbrug?

I den terminologiske artikel gives der i feltet *Yderligere oplysninger* oplysning om, at de to sygdomme, som fører til KOL, ofte er forårsaget af rygning. Denne oplysning har som sådan ikke noget at gøre med definitionen af KOL eller de supplerende oplysninger om sygdommen og er derfor placeret i dette felt. Oplysningen er taget med, da den giver information om, hvorfra det frarådede synonym, rygerlunger, kommer.

I det tilsvarende leksikografiske felt, *Andre oplysninger om sprogbrug*, findes denne oplysning ikke. Her findes til gengæld en statusoplysning i forbindelse med det danske synonym rygerlunger.

5.2.6.1 Anbefaling

I dette felt ses altså en oplysning i den terminologiske artikel, som ikke rigtig passer ind i nogle af de leksikografiske felter og derfor ikke er med i denne. I forhold til Lif-brugerne mener jeg, at det er relevant at medtage oplysningen, da denne kan være med til at øge forståelsen af termen. Derfor er det det terminologiske samlefelt, som fungerer bedst i forhold til det leksikografiske felt, der har visse begrænsninger.

I forhold til placering af statusangivelse henvises til diskussionen i artiklen med præhypertension afsnit 5.1.10, hvor det konkluderes, at det er den terminologiske metode, som fungerer bedst i forhold til Lif-brugerne.

5.3 Artikeleksempel 3: ikke-farmakologisk

Nedenfor analyseres og diskuteres hhv. den terminologiske og den leksikografiske artikel 3: ikke-farmakologisk.

Diskussionen fra artikel 1, afsnit 5.1 er fortsat gældende hvad angår afsnittene 5.1.1, 5.1.7, 5.1.8, 5.1.9 og 5.1.11. I forhold til afsnit 5.1.10 er der i denne artikel heller intet nyt at bemærke.

5.3.1 Udtryk eller lemma?

Dette udtryk/lemma er anderledes end de to forrige artikeleksempler, idet der her er tale om et adjektiv.

I den terminologiske artikel ses kun ordklasseangivelse som eneste grammatiske oplysning. I betragtning af at grammatiske oplysninger skal begrænses mest muligt i en terminologisk artikel, jf. afsnit 3.4.1, er der ikke behov for flere grammatiske oplysninger, da adjektivet ikke er uregelmæssigt. Jeg forudsætter her, at alle brugergrupper ved, at adjektiver på dansk flekteres i køn, bestemtthed og tal alt efter det substantiv, det beskriver. Ydermere forudsætter jeg, at alle brugergrupper har en fornemmelse af adjektivers gradbøjning.

I den leksikografiske artikel ses ligeledes kun ordklasseangivelse. Selvom jeg har besluttet altid at angive fleksion, jf. afsnit 3.5.1, er det ikke relevant i forbindelse med dette lemma, da det ikke vil give nogen mening at flektare ikke-farmakologisk i mere og mest.

5.3.1.1 Anbefaling

Ved dette udtryk/lemma er der altså ingen forskel i de grammatiske oplysninger, men havde lemmaet kunnet flekteres, ville dette være at se i den leksikografiske artikel. Det er derfor fortsat den leksikografiske metode, som foretrækkes i forhold til Lif-brugergrupperne, jf. diskussionen i artiklen med præhypertension, afsnit 5.1.2.

5.3.2 Synonym

For begge artikler gælder, at der både er et synonym til den danske term og et synonym til den ækvivalente term. Om man vælger at anvende ikke-farmakologisk frem for ikke-medicinsk, er et spørgsmål om stillag og målgruppe. I forhold til ækvivalenten er der ingen forskel på *non-pharmacologic* og *non-pharmacological*. En

Google-søgning viser dog, at det ene udtryk/lemma anvendes lidt mere end det andet: "non-pharmacologic" giver 125.000 hits, "non-pharmacological" giver 451.000 hits. Derfor har jeg bevidst valgt at placere det mest anvendte udtryk først i den terminologiske artikel, og i den leksikografiske står non-pharmacological i ækvivalentfeltet, mens det mindre anvendte synonym står i synonymfeltet.

I forhold til Lif-brugerne er diskussionen omkring synonymoplysninger i artikeleksemplet med præhypertension fortsat gældende, afsnit 5.1.2.

5.3.3 Definition og supplerende træk eller faglig forklaring?

Uanset hvordan artiklerne er foldede, er der her ingen forskel. Om det er den terminologiske metode eller den leksikografiske, er altså underordnet her.

5.3.4 Henvisninger

Der er ingen henvisninger, som passer til dette adjektiv. Man kunne måske forestille sig, at der her kunne henvises til behandling, da det som regel er i forbindelse med en form for behandling, man ser adjektivet. Men dette vil også kunne ses af konteksteksempler/kollokationer.

5.3.5 Kontekst eller sprogbrug?

Til den terminologiske artikel er der medtaget et enkelt dansk konteksteksempel for at vise, at adjektivet oftest kollokerer med behandling. Det danske synonym *ikke-medicinsk* anvendes på samme måde, og der er derfor ikke medtaget konteksteksempler til dette udtryk. Som en hjælp til fagfolk og oversættere, der skal producere på engelsk, har jeg valgt det maksimale antal engelske konteksteksempler, hvor der vises forskellige måder at anvende termen på. Da der kun er plads til to konteksteksempler, har jeg undladt den mest nærliggende kollokation, *non-pharmacological treatment*, da flere brugere nok vil have nemmere ved at bruge den end de to konteksteksempler. Da synonymet *non-pharmacologic* anvendes på helt samme måde, er der ikke medtaget konteksteksempler her.

I den leksikografiske artikel ses en enkelt dansk kollokation, som er medtaget af samme årsag som i den terminologiske. Her ses til gengæld tre engelske konteksteksempler, hvor det tredje netop viser anvendelsen af ordet *treatment* sammen med lemmaet *non-pharmacological*.

5.3.4.1 Anbefaling

Igen har jeg i den leksikografiske artikel benyttet mig af friheden til at bedømme, hvor mange kollokationer der skal med i artiklen. Jeg mener, at alle Lif-medarbejdere, der skriver på engelsk, vil have behov for tre engelske kollokationer frem for maksimalt to, da de tre kollokationer giver forskellige relevante eksempler. Dvs. at den leksikografiske metode endnu engang foretrækkes frem for den terminologiske.

5.4 Artikeleksempel 4: generisk lægemiddel

Nedenfor analyseres og diskuteres hhv. den terminologiske og den leksikografiske artikel 4: generisk lægemiddel.

Diskussionen fra artiklen med præhypertension, afsnit 5.1, er fortsat gældende hvad angår afsnittene 5.1.1, 5.1.2., 5.1.7, 5.1.8, 5.1.9 og 5.1.11. I forhold til diskussionen vedrørende synonymer er der intet nyt at bemærke ud over diskussionen i afsnit 5.2.2, under artikeleksemplet med kronisk obstruktiv lungesygdom. Det samme er tilfældet i forbindelse med afsnit 5.2.3 og afsnit 5.3.5.

5.4.1 Yderligere oplysninger eller andre informationer om sprogbrug?

Oplysningen om, at generisk medicin som oftest er billigere end original medicin, ses kun i den terminologiske artikel, da feltet *Yderligere oplysninger* er et bredt samlefelt i modsætning til det tilsvarende leksikografiske felt. Diskussionen og anbefalingen er således identisk med den i afsnit 5.2.6 under artikeleksemplet med kronisk obstruktiv lungesygdom.

6 Konklusion

I dette speciale har jeg diskuteret, hvad der udgør den optimale mængde og type af data for Lif Koncernens medarbejdere, når de skal arbejde med fagsproglige tekster inden for det sundhedsvidenskabelige område. Inspireret af DANTERMcentrets projekt har jeg fokuseret på, om man med fordel kunne blande den terminologiske tilgang med den leksikografiske. Dette har betydet, at jeg har undersøgt og diskuteret to forskellige teoretiske områder, som på trods af forskelligheder har samme mål: at udarbejde værktøjer til at lette arbejdet med fagsproglige tekster samt at videreformidle fagsproglig viden.

Den største forskel mellem de to skoler, ud over begrebs- kontra ordfokuseringen, er terminologiens vægtning af begrebssystemer og definitioner mod leksikografiens fokusering på brugernes behov. Dette betyder dog ikke, at terminologien ikke beskæftiger sig med brugernes behov. Tværtimod er man opmærksom på at udarbejde brugerprofiler, men foretager bare ikke en så dybdegående analyse af behovene, hvorfor man, som nævnt i afsnit 2.3, må foretage en subjektiv behovsvurdering ud fra brugerprofilen. Fordi der netop er foretaget en behovsvurdering, og fordi de to skoler har samme mål, har det ikke været så vanskeligt at udarbejde sammenlignelige artikler.

I forbindelse med sammenligningen og diskussionen af de forskellige artikler tyder det på, at i forhold til Lif Koncernens brugere og den udvalgte kategori er det både muligt og også en fordel at blande de to skoler. For at tydeliggøre dette opsummeres diskussionens konklusioner og anbefalinger i forhold til indholdet af de enkelte artikelfelter nedenfor:

Faglig markering

Først blev det fastslået, at den leksikografiske semasiologiske metode passede bedst til Lif-brugernes behov. Dette betyder, at der i artiklen må være en faglig markering til termen, og at man tydeligt må markere, hvilken definition og ækvivalent, der hører til hvilken term. Her kunne man forstille sig, at brugeren i første omgang kun ville få vist de forskellige termer og deres faglige markering. Ved at klikke på én term vil brugeren til gengæld kunne folde termen og den tilhørende artikel ud.

Grammatiske oplysninger

Derefter blev det konkluderet, at den leksikografiske antagelse, at lægfolk og oversættere ikke har fuld modersmålskompetence inden for et givet fagsprog, bør ligge til grund for Lif-termbasens grammatiske

oplysninger, hvorfor fleksion og ordklasseangivelse altid inkluderes, og genusangivelse implicit vises i fleksionen.

Synonym

I forhold til synonymer blev det vurderet, at det er den terminologiske metode, som er bedst egnet. Dette betyder, at synonymer bør behandles i samme artikel på samme måde som den første term. Dette betyder også, at artiklen kan gå hen og blive meget lang, hvorfor det for overskuelighedens skyld vil være en fordel at folde synonymerne ind, således at brugeren skal klikke på synonymet for at få vist alle oplysninger, som hører til synonymet.

Definition og supplerende træk

Den terminologiske metode i forbindelse med definitioner og supplerende træk blev foretrukket frem for den leksikografiske faglige forklaring med den begrundelse, at det vil være nemmere at målrette definition samt supplerende træk til Lif Koncernens medarbejdere, i og med at det vil være muligt at folde felterne, så brugerne selv kan bestemme, hvor lang en forklaring de ønsker.

Henvisninger

Begge metoder blev foretrukket i forhold til henvisninger, da disse var helt ens. Henvisninger kan hjælpe brugeren i forbindelse med videnstilegnelse.

Sprogbrugseksempler

Selve indholdet af sprogbrugseksemplerne var ens, men i forhold til spørgsmålet om hvor mange eksempler der var tilladte, blev den leksikografiske metode foretrukket. I denne metode er der ikke noget loft på antal sprogbrugseksempler, og flere gange blev tre eksempler til ækvivalenten valgt frem for de maksimale to, som terminologien tillader.

Ækvivalent

Her blev det vurderet, at den leksikografiske måde var bedst egnet til Lif-brugerne, da alle har dansk som modersmål og derfor ikke har behov for en oversættelse af eksempelvis definition og supplerende træk.

Kildeoplysninger

I forhold til kildeoplysninger blev den leksikografiske metode foretrukket, idet kilden til udtrykket blev vurderet at være overflødig, når der samtidig medtages kildeoplysninger til sprogbrugsoplysningerne.

Korpussøgning samt netsøgning

Her blev den leksikografiske metode foretrukket, idet det kun er denne, som giver mulighed for søgninger i korpora, intra- og internet. Dette vil både være en fordel i forbindelse med videnstilegnelse, da brugeren derved kan se termen anvendt i en større kontekst, samt i forbindelse med produktion, da brugeren kan se termens anvendelse.

Samlefeltet

Når det kommer til samlefeltet, er det den terminologiske måde, som fungerer bedst i forhold til Lif-brugerne. Statusoplysningen, som ifølge leksikografien hører til i dette felt, passer bedre sammen med udtrykket/lemmaet, da brugeren ville kunne overse en eventuel statusoplysning, hvis artiklen var foldet ind. Ydermere blev det vurderet, at der ikke kun var behov for oplysninger om sprogbrug i dette felt, men også andre mulige oplysninger om termen, som kan være med til at øge forståelsen af denne.

Indlæsnings- og opdateringsdato

Her foretrækkes den terminologiske måde, da den leksikografiske ikke har denne oplysningstype med. Denne oplysning blev vurderet relevant, da der sandsynligvis vil blive indlæst termer løbende, og Lif-medarbejderne derved vil kunne se, hvor opdateret den enkelte term er.

Jeg satte mig for i dette speciale at undersøge, om en blanding af teorierne inden for fagleksikografi og terminologi ville give den mest optimale hjælp til Lif Koncernens medarbejdere, når de skulle arbejde med fagsproglige tekster inden for det sundhedsvidenskabelige fagområde. På baggrund af ovenstående, som er fremkommet via analyser af hhv. terminologiske og leksikografiske artikeleksempler, som igen er udarbejdet på basis af brugergruppeanalyser med hhv. en terminologisk og en leksikografisk vinkel, kan det konkluderes, at det netop er en blanding af de to teorier, som vil yde den mest optimale hjælp til Lif Koncernens medarbejdere.

7 Perspektivering

Da artikeleksemplerne og den deraf følgende analyse og diskussion udelukkende er foretaget på kategorien *Medicinske udtryk og sygdomsbetegnelser*, kan det give anledning til en diskussion om, hvorvidt specialets resultater kan anvendes til udarbejdelse af artikler på alle Lif-kategorierne. Som nævnt i indledningen findes der på termlisten også verber, proprier, et enkelt ordsprog samt fællessproglige ord, som ikke er blevet behandlet i specialet. Men da termene i artikeleksemplerne i flere tilfælde faktisk ikke har direkte indflydelse på indholdet af felterne, fx indlæsningsdato, samlefeltet, korpus- og netsøgning, bør konklusionens resultater i disse tilfælde uden problemer kunne overføres til andre Lif-kategorier og ordklasser. Hvis man fx ser på grammatikfeltet, hvor termen jo må siges at have indflydelse på indholdet, burde anbefalingen altid at medtage fleksion og ordklasseangivelse faktisk også kunne overføres. Fleksionsangivelserne vil være verbers fleksion i nutid, datid samt før nutid/datid og propriers fleksion i genitiv. Hvad angår det ene ordsprog, må man nok behandle dette som et kapitel for sig, da ordsprog er lidt særlige, jf. Suzuki (2006).

Alt i alt vil jeg altså mene, at specialets resultater med lidt tilpasning i forhold til de ikke-behandlede kategorier bør kunne anvendes til hele Lif Koncernens termbase, men skulle termbasen eksempelvis kun tilpasses én af brugergrupperne, ville konklusionen muligvis blive anderledes. Det næste skridt i projektet er at udvikle termbasen, hvilket er en opgave for Lif Koncernens IT-udviklingsafdeling, men for at termbasen virkelig skal kunne yde en optimal hjælp, kræver det en stor indsats fra den ansvarlige medarbejders side at få indsamlet tilstrækkelig mange termer og at udvikle de muligheder, der ligger i en elektronisk makrostruktur, jf. afsnit 2.2.4.

Litteraturliste

Andersen, Ib (2008). *Den skinbarlige virkelighed – vidensproduktion inden for samfundsvidenskaberne*.

Frederiksberg: Samfundslitteratur 2008

Bergenholtz, Henning et al. (1997). *Nordisk leksikografisk ordbog*. Oslo: Universitetsforlaget AS

Bergenholtz, Henning og Tarp, Sven (2005). Electronic dictionaries: Old and new lexicographic solutions. *Hermes, Journal of Linguistics* no 34-2005.

Bergenholtz, Henning og Tarp, Sven (1994). *Manual i fagleksikografi. Udarbejdelse af fagordbøger – problemer og løsningsforslag*. Danmark: Forlaget systime a/s

British National Corpus (2010). Fundet 13.10.2011 på <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>

Cabré, M. Teresa (1999). *Terminology. Theory, methods and applications*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Center for Leksikografi (2011). Fundet 15.11.2011 på <http://www.asb.dk/forskning/forskningscentreoggrupper/forskningscentre/centerforleksikografi/profil/>

Cignacco, E et al. (2007). The efficacy of non-pharmacological interventions in the management of procedural pain in preterm and term neonates. A systematic literature review. Fundet 31.10.2011 på <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16580851>

Consumer Reports. Generic Drugs: The Same Medicine for Less Money. Fundet 3.11.2011 på <http://www.consumerreports.org/health/resources/pdf/best-buy-drugs/money-saving-guides/english/GenericDrugs-FINAL.pdf>

Corpus of Contemporary American English (1990-2011). Fundet 13.10.2011 på <http://corpus.byu.edu/coca/>

COTSOES (2002). *Recommendations for Terminology Work*. Bern: MediaCenter of the Confederation

Dansk cardiologisk selskab (2010). Stabil iskæmisk hjertesygdom. Fundet 9.6.2011 på <http://www.cardio.dk/sw14010.asp>

Dansk Hypertensionsselskab (2009). Fundet 12.9.2011 på <http://www.dahs.dk/fileadmin/Behandlingsvejled0910-endelig-printversion.pdf>

Dansk Sprognævn (2001). *Retskrivningsordbogen på nettet*. Fundet 31.8.2011 på <http://retskrivningsordbogen.dk/ro/ro.htm?q=>

Dansk Standard. 1920-1929. Fundet 6.4.2011 på <http://www.ds.dk/da-DK/OmDanskStandard/historie/Sider/1920-1929.aspx>

DANTERMcentret (2009a). Begrebsorienteret termbase. Fundet 30.3.2011 på http://www.danterm.dk/?page_id=53

DANTERMcentret (2009b). i-Term. Fundet 25.5.2011 på http://www.danterm.dk/?page_id=17)

DANTERMcentret (2011). DANTERMcentret bliver del af ambitiøst forskningsprojekt. Fundet 17. februar 2011 på http://www.danterm.dk/?page_id=23/

Den Danske Ordbog. Fundet 3.11.2011 <http://ordnet.dk/ddo/>

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. KorpusDK. Fundet 1.11.2011 på <http://ordnet.dk/korpusdk/>

Drugs.com. Non-pharmacological Pain Management Therapies For Adults. Fundet 31.10.2011 på <http://www.drugs.com/cg/non-pharmacological-pain-management-therapies-for-adults.html>

European Medicines Agency (2011). Questions and answers on generic medicines. Fundet 2.11.2011 på http://www.emea.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Medicine_QA/2009/11/WC500012382.pdf

Gyldendals røde ordbøger. Fundet 3.11.2011 på <http://ordbog.gyldendal.dk.esc-web.lib.cbs.dk/?segment=Forside>

Gyldendal (2009). Kollokation. *Den Store Danske. Gyldendals åbne encyklopædi*. Fundet 27.9.2011 på [http://www.denstoredanske.dk/Samfund, jura og politik/Sprog/Leksikologi og terminologi/kollokation?highlight=kollokation](http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sprog/Leksikologi_og_terminologi/kollokation?highlight=kollokation)

Gyldendal (2010). Blodprop. *Den Store Danske. Gyldendals åbne encyklopædi*. Fundet 30.3.2011 på [http://www.denstoredanske.dk/Krop, psyke og sundhed/Sundhedsvidenskab/Medicinske hjerte-_og kredsl%C3%B8bssygdomme/blodprop?highlight=blodprop](http://www.denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Sundhedsvidenskab/Medicinske_hjerte-_og_kredsl%C3%B8bssygdomme/blodprop?highlight=blodprop)

Harvard Health Publications (2007). Fundet 13.9.2011 på <http://www.health.harvard.edu/fhg/updates/Prehypertension-Does-it-really-matter.shtml>

Health and Medicine News (2011). CINFA, first laboratory `Tacrólimus` as a generic medication marketed in Europe. Fundet 2.11.2011 på <http://health-med-news.com/health/cinfa-first-laboratory-tacrolimus-as-a-generic-medication-marketed-in-europe/>

Heebøll-Nielsen, Niels Chr. (2004). Europæiske guidelines om hypertension er mere fleksible end amerikanske. *Månedsskrift for praktisk lægegerning – August 2004/8*. Fundet 12.10.2011 på <http://www.medibox.dk/MPL/artikel.php?docid=9531>

Infoterm (2011). History of the unification and standardization of terminologies. Fundet 11.4.2011 på http://www.infoterm.info/standardization/history_unification_standardization_terminologies.php

Johansen, Rasmus Broby (2007a). Lungeemfysem. Fundet 29.10.2011 på <http://www.sundhedsguiden.dk/da/temaer/alle-temaer/lunger-og-lungesygdomme/lungeemfysem/>

Johansen, Rasmus Broby (2007b). Kronisk bronchitis. Fundet 29.10.2011 på <http://www.sundhedsguiden.dk/da/temaer/alle-temaer/lunger-og-lungesygdomme/kronisk-bronchitis/>

Johansen, Rasmus Broby (2010). KOL (Kronisk Obstruktiv Lungesygdom, Rygerlunger). Fundet 27.10.2011 på [http://www.sundhedsguiden.dk/da/temaer/alle-temaer/rygestop-og-kol/generel-information-om-rygestop-og-kol/kol-\(kronisk-obstruktiv-lungesygdom-rygerlunger\)-/](http://www.sundhedsguiden.dk/da/temaer/alle-temaer/rygestop-og-kol/generel-information-om-rygestop-og-kol/kol-(kronisk-obstruktiv-lungesygdom-rygerlunger)-/)

John Benjamins Publishing Company (2011). Contributions by M. Teresa Cabré Castellví. Fundet 15.11.2011 på http://benjamins.nl/cgi-bin/t_authorview.cgi?author=23485

Lange, Peter (2011). KOL. Fundet 15.10.2011 på <http://min.medicin.dk/Sygdomme/Sygdom/130>

Lif Koncernens register over fagudtryk dansk/engelsk (2008). Rekvireret hos Lægemeddelindustriforeningen februar 2011.

Lægemeddelindustriforeningen (a). Fundet 2.9.2011 på <http://www.lifdk.dk/sw157.asp>

Lægemeddelindustriforeningen (b). Kopimedicin med usikker virkning. Fundet 1.11.2011 på <http://www.lifdk.dk/sw8493.asp>

Madsen, Bodil N (1999). *Terminologi 1 – Principper og metoder*. København: Gads Forlag

Madsen, Bodil N (2003). Den afgørende forskel: Hvorfor det ene ord ikke er lige så godt som det andet. *Ind med sproget! En artikelsamling om sprog i og for erhvervslivet*. København: Lingtech

Madsen, Bodil N (2005). *Håndbog i begrebsarbejde. Del 1: Principper*. København: Sundhedsstyrelsen

National Heart Lung and Blood Institute (2011). Fundet 13.9.2011 på <http://www.nhlbi.nih.gov/health/health-topics/topics/hbp/>

NHS Choices (2011). Why do medications have brand names and generic names? Fundet 2.11.2011 på <http://www.nhs.uk/chq/Pages/1003.aspx?CategoryID=73&SubCategoryID=108>

Nordterm (2005). Diagram 03 DK Begrebsrelationer. Fundet 23.5.2011 på <http://nordterm.i-term.dk/csystem/system.php?fSName=MDMgREsgQmVncmVic3JlbGF0aW9uZXI=>

Nordterm (2006). Termharmonisering + Begrebsharmonisering + Excerpering + Begrebsanalyse + Terminografi. Fundet 28.3.2011 på <http://nordterm.i-term.dk/frames.php>

Nørskov, Anders Kehlet (2006). Hjertets klapper. *Sundhedsguiden.dk*. Fundet 24.5.2011 på <http://www.sundhedsguiden.dk/da/temaer/alle-temaer/hjerte-kar-sygdomme/hjertets-klapper/hjertets-klapper/>

PharmaCoDane. Generiske lægemidler. Fundet 2.11.2011 på http://www.pharmacodane.dk/147-generiske_laegemidler.htm

Rat für Deutschsprachige Terminologie (2002). Terminology: The solution. Fundet 25.3.2011 på <http://www.iim.fh-koeln.de/dtpEN/terminologieRaDTEN.html>

Ratiopharm (2010). Hvad er generika. Fundet 2.11.2011 på http://www2.ratiopharm.com/dk/da/pub/om_ratiopharm1/hvad_er_generika_.cfm

Reumadoktor.dk. Fundet 31.10.2011 på <http://reumadoktor.dk/doctor/Artrose/Behandling/Behandling/316.html>

Simonsen, Henrik Køhler (2001). *Intranet-baseret koncernfagleksikografi*. Fundet 8.7.2011 på <http://www.telelex.dk/publications.asp>

Simonsen, Henrik Køhler (2002a). *Telelex – Theoretical Considerations on Corporate LSP Intranet Lexicography: Design and Development of Telelex – an Intranet-based Lexicographic Knowledge and Communications Management System*. Fundet 10.6.2011 på <http://www.telelex.dk/publications.asp>

Sundhedsstyrelsen (2006). *Håndbog i begrebsarbejde. Del 2: Metoder og arbejdsforløb*. København: Sundhedsstyrelsen

Suzuki, Masako (2006). Ordsprog og idiomer. *Hermes, Journal of Language and Communication Studies* no 36 - 2006

Tarp, Sven (1998). Leksikografien på egne ben. Fordelingsstrukturer og byggede i et brugerorienteret perspektiv. *Hermes, Journal of Linguistics* no 21-1998.

Tarp, Sven (2006). *Leksikografien i grænselandet mellem viden og ikke-viden. Generel leksikografisk teori med særlig henblik på lærerleksikografi*. Århus: Center for Leksikografi

Termer indenfor hovedkategorierne til brug for termbasen (2011). Rekvireret hos Lægemiddelindustriforeningen februar 2011.

Thirstrup, Steffen (2006). Godkendelse af generika. *Rationel Farmakoterapi* 3, 2006. Fundet 1.11.2011 på http://www.irf.dk/dk/publikationer/rationel_farmakoterapi/maanedssblad/2006/godkendelse_af_generika.htm

Trap-Jensen, Lars (2005). Virtuelle perspektiver for ordbogsredigering: muligheder, strategier og virkelighedens begrænsning. *LexicoNordica* 12 – 2005.

Verlinde, Serge et al. (2009). Search and You Will Find. From Stand-Alone Lexicographic Tools to User Driven Task and Problem-Oriented Multifunctional Leximats. *International Journal of Lexicography*. Oxford University Press

Wonderly, Kimberly (2010). Non-pharmacological treatment for acne. Livestrong.com. Fundet 31.10.2011 på <http://www.livestrong.com/article/120803-nonpharmacological-treatment-acne/>